

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnice: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto

SCLOVENECE

Vojno poročilo št. 508

Veliki uspehi Kraljevega letalstva

Uspešni napadi na Malto
Šest angleških letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Lovska letala Kraljevega letalstva so večeraj popoldne uspešno obsipala z ognjem iz strojne letala na tleh na letališču Miceaba (Malta). Med nadaljnjim delovanjem so naši lovci napadli sovražno letalsko skupino. Razvil se je boj in je bilo sestreljenih 6 sovražnih letal vrste »Hurricane«. Letala so padla v plamenih, sedmo letalo pa je bilo hudo poškodovano in ga je smatrati za izgubljeno. Vsa naša letala so se vrnila, samo eno letalo je bilo poškodovano. Zlasti so se odlikovale skupine pod poveljstvom podpolkovnika Marca Minia Palluella in eskadrile kapitanov Antonia Larsimonta Pergamenija in Maria Plude.

Ponoči so letala znova napadla letališče Miceaba.

Severna Afrika: V krajevnih bojih na bojišču pri Tobruku je bilo ujetih nekaj ujetnikov. Nemška letala so bombardirala cilje v trdnjavi, kjer so nastale eksplozije.

Med poletom nad Tripoli, o katerem govori vojno poročilo z dne 21. oktobra, je bilo eno angleško letalo sestreljeno.

Vzhodna Afrika: Ugodni spopadi za naše čete, ki so prizadevale sovražniku izgube.

Carigrad, 23. oktobra. AS. Junaški odpor italijanske posadke v Gondarju zahteva splošno pozornost in občudovanje tiska. Stevilni turški listi opisujejo ta dolgi odpor italijanskih junakov v vzhodni Africi in pravijo, da se vojskujejo, ne da bi dobivali pomoč iz domovine, še manj pa morejo dobivati iz domovine orožje in strelivo. Sovražne sile so v veliki premoči, toda italijanski oddelki so sovražne napade povsod odločno odbili. Turški listi izrekajo priznanje in spoštovanje pogumnim italijanskim vojakom ter poudarjajo, da je sovražnik vedno priznal čast orožja italijanskim oddelkom, kadar so po skrajnem odporu bili prisiljeni predati se.

Na bojišču, 23. oktobra. AS. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča, da so v tork večer letala bombardirala pomorsko oporišče La Valeta na Malti. Bombe velike vrste so uspešno zadele cilje v zalivu Geat Harbour. Zato je streljati protiletalsko topništvo, v boj pa so posegli tudi angleški nočni lovci. Vsa naša letala so se vrnila.

Slovaški predsednik dr. Tiso je bil pri Hitlerju

Bratislava, 23. okt. AS. Slovaški državniiki so s predsednikom republike dr. Tisom na čelu obiskali Hitlerjev glavni stan na vzhodnem bojišču in so se večeraj popoldne vrnili v slovaško prestolnico. Mesto je bilo v zastavah in jih je praznično sprejelo, prebivalstvo pa, ki se je zbralo na ulicah, je prirejalo navdušene manifestacije. Minister za pravosodje Fritz je državnik na postaji pristožno pozdravil. V svojem govoru je predsednik države med drugim poudaril pomotovanja ter je poudaril tradicionalno zavezništvo med Nemčijo in Slovaško. Dr. Tiso je svoj

govor zaključil z izjavo svoje in zvestobe slovaškega naroda nemškemu narodu in Adolfu Hitlerju.

Bratislava, 23. okt. AS. Slovaški listi posvečajo velik prostor obisku, ki ga je predsednik Tiso z glavnimi člani slovaške vlade izvršil pri Hitlerju, in poudarjajo pomen Hitlerjevega vabila glavnim predstavnikom slovaške politike. Listi poudarjajo, da so vsi razgovori potekali v duhu pristranske prijateljstva in oboroženega bratstva, ki veže obe državi.

Rim, 23. okt. as. »Daily Express« piše, da je ameriška vlada zahtevala od angleške vlade, da sme Amerika obdržati letališča in pomorska oporišča v angleških posestvih zase ne samo za čas vojne, ampak tudi vedno v bodočnosti, kadar bi Amerika ta oporišča potrebovala.

Rim, 23. okt. as. »Daily Express« piše, da je ameriška vlada zahtevala od angleške vlade, da sme Amerika obdržati letališča in pomorska oporišča v angleških posestvih zase ne samo za čas vojne, ampak tudi vedno v bodočnosti, kadar bi Amerika ta oporišča potrebovala.

Vojni stroški Kanade

Lizbona, 23. okt. AS. Iz Ottawe poročajo, da so vojni stroški Kanade samo v enem letu narasli od 238 na 498 milijonov dolarjev.

Angleški listi kritizirajo ameriško neodločnost

Rim, 23. okt. AS. Več londonskih listov, med njimi zlasti lista »News Chronicle« in »Yorkshire Post« objavljata članke, v katerih kritizirajo ameriško politiko. Lista poudarjata, da se je v zvezi z dogodki na Daljnem vzhodu moglo ugotoviti, da ni popolnoma jasno, da bi se Amerika z vso neodločnostjo in potrebno jasnostjo odločila o vprašanju, ki se nanašajo na Japonsko. »Yorkshire Post« piše, da Amerika še dolgo ne bo pripravljena za vstop v vojno.

Poslanec Vernon Bartlett je izjavil v svojem govoru v spodnji zbornici, da se Amerika ne sme

Zunanja obrambna črta Moskve prebita

Prednji nemški oddelki 60 km od Moskve
Nemške podmornice potopile 32.000 ton angleškega ladjevja

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 23. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Kljub težavnim vremenskim razmeram je bila zunanja obrambna črta sovjetskega glavnega mesta v zadnjih dneh od jugozahoda in zahoda na široki fronti prebita. Prvi naši napadalni oddelki so se ponekod prebili do razdalje 60 km od Moskve.

Ponoči so letala metala eksplozivne in zažigalne bombe na Moskvo.

Podmornice so potopile štiri sovražne parnike s skupno 32.000 tonami in sicer na Atlantiku v močno zastražnem konvoju, dasi so konvoj spremljale zelo hitre bojne ladje.

Bojna letala so podnevi potopila 1500 tonsko ladjo in z bombami poškodovale veliko trgovsko ladjo.

Ponoči so letala pri dobri vidljivosti napadla oskrbovalno pristanišče Birkenhead. Na vojaško važnih napravah so nastale velike eksplozije in požari. Ostala bojna letala so dosegla zadetke v polno na pristaniškem območju Greath Yarmoutha.

Sovražnik je ponoči metal eksplozivne in zažigalne bombe na raznih krajih zahodne Nemčije. Civilno prebivalstvo je imelo majhne izgube. Nastala je le nepomembna škoda. Protiletalsko topništvo je sestrelilo tri angleške bombnike.

V času od 15. do 21. oktobra 1941 je angleško letalstvo izgubilo 59 letal, v boju proti Angliji pa smo v istem času izgubili samo 8 lastnih letal.

Helsinki, 23. okt. AS. Nemška vojska je ujela sovjetskega polkovnika na osrednjem odseku bojišča. Ta polkovnik je izjavil, da je zveza na tem osrednjem bojišču med vojskama maršala Timoščenka in maršala Vorosilova presekana. Častnik je izjavil, da Sovjeti vedo, da je usoda Petrograda zapetelna. Izjavil je, da je videl, kako je bil njegov polk uničen od zadnjega moža in ničesar ni bilo mogoče storiti proti premoči v številu in pa v spretnosti nemške vojske. Ko so se sovjetski oddelki skušali izkrcati v Finskem zalivu med Oranienbaumom in Peterhofom, so vrgli v boj tudi 10 bataljонов mornarjev, ožjen nemškega topništva pa je bil tako močan in točen, da se je od 5 bataljонов, ki so skušali blížiti se obali, rešilo samo 12 mož in 2 politična komisarja.

Berlin, 23. oktobra. AS. Kakor je izvedela nemška poročevalska agencija, so se v preteklih dneh na severnem odseku vzhodnega bojišča uspešno udeležile bojev tudi čete španske divizije. Španski vojaki so se vojskovali izredno pogumno in so izsilili prehod čez reko kljub srditvi sovjetski obrambi. Španski vojaki so na tem odseku popolnoma zlomili ruski odpor.

Madžarski tisk proslavlja uspehe italijanskih čet na vzhodu

Budimpešta, 23. okt. AS. Madžarski tisk obširno piše o tem, kako so italijanske in nemške čete zavzele važno sovjetsko središče Stalin ob Doncu. »Pesti Hirlap« piše, da je bil prispevek italijanskih čet pri boju za Stalin odločilen. Zlasti značilna je, da so čete Osi zavzele mesto, ki nosi ime rdečega nasilnika. Stalin šteje 300 tisoč prebivalcev in je izredno važno industrijsko in rudarsko središče.

Sofija, 23. okt. Tudi bolgarski listi prinašajo obširna poročila o zasedbi mesta Stalina. Listi poudarjajo, da je strateški pomen te zmage zelo velik, kajti sovjetsko poveljstvo je hotelo pri tem mestu ustaliti važen odsek svoje obrambe. Padec Stalina bo važen tudi za zbiranje in za razvoj ruskih sil med Rostovom in Harkovom. Bolgarski listi tudi poudarjajo odlično sodelovanje med silami Osi, kar je privedlo do tega vidnega uspeha. To se je zgodilo ravno tedaj, ko so Angličani in Amerikanci s svojimi sovjetskimi zavezniki skušali motiti italijansko-nemško zavezništvo. Sovražna propaganda dejansko ne bo mogla zabrisati ali pa zamočlati velikanskih uspehov vojakov Osi, prav tako pa tudi ne slovnosti, ki veže zavezniške narode na vzhodnem bojišču.

Beg iz Moskve

Sanghai, 23. okt. AS. Ruski begunci, ki so prišli v Harbin iz Tomsk, pravijo, da je že do 1. oktobra zapustilo Moskvo do dva milijona ljudi. Ze v avgustu je bilo več uradov iz glavnega mesta prenesenih v Tomsk in v druga sirska mesta. Med begunci so bili predvsem judje. Zgradili so zanje barake v okolici Tomsk. Živila so strašno draga, večina beguncev prihaja iz Ukrajine in srednje Rusije. Zaradi bede in pomanjkanja je med begunci velika umrljivost. Tudi v Irkutsku je polno bežečih judov, ki bi radi šli v Ameriko čez Vladivostok. Za civilni promet so vlaki ustavljeni, ljudje morajo bežati peš, in sicer stotine kilometrov, da pridejo do kakšnih zalog živeža.

Strašne razvaline v Odesi

Bukarešta, 23. okt. AS. Romunska agencija Rador poroča o silnih bojih, ki so jih morale romunske čete prestopiti, preden so zasedle Odeso. Okrog in krog mesta so bile posejane utrdbe in zgrajene na globino ter opremljene z odličnim modernim orožjem. Mesto je po večini porušeno, porušene so cele četrti mesta in industrijske naprave. Po cestah je ležalo ogromno orožja, razstreljeni sovražni tanki in avtomobili vseh vrst.

Jesensko zasedanje madžarskega parlamenta

Govor predsednika vlade Bardossyja

Budimpešta, 23. okt. AS. Poslanska zbornica je večeraj začela s svojim delom. Predsednik parlamenta je ob začetku seje pred polno zbornico navdušen navdušen pozdrav madžarskim četam, ki se ob strani Osi vojskujejo za evropske narode, za civilizacijo in za obstoj madžarskega naroda. Predsednik je dodal, da se Madžarska čudi tudi velikemu junakemu boju finske republike proti boljševizmu. Poslanska zbornica je soglasno sklenila poslati brzojavno čestitko predsedniku finskega parlamenta.

Budimpešta, 23. oktobra. AS. Ko se je parlament sešel na jesensko zasedanje, se je se-

Vojna na zahodu

Berlin, 23. okt. AS. Večraj je nemško oboroženo izvidniško letalo blizu Faroejskih otokov potopilo angleški trgovski parnik s 1500 tonami in je hudo poškodovano neki drugi 5.000 tonski parnik.

Kopenhagen, 23. okt. AS. Angleška letala so v ponedeljek metala bombe na razne kraje v Jutlandiji, kjer so bombe napravile nekaj škode na zasebnem imetju. Eno letalo je padlo na tla. Trije člani posadke so bil mrtvi, eden pa je bil težko ranjen.

Berlin, 23. okt. as. Ponoči so angleški bombniki prileteli nad zahodno in jugozahodno Nemčijo,

Beg je bil silno nagel in strašen. Obalne naprave so vse uničene. V pristanišču je videti več potopljenih prevoznih parnikov. Ujetniki pripovedujejo, da je bil beg silno težaven, ker je primanjkovalo prevoznih ladij. Rdeče čete so zmetale v morje ogromne množine živeža, uničile so vodovod in električno centralo. Do sedaj so našli 20.000 ujetnikov, od katerih je mnogo dečkov od 15. do 17. leta. Nek romunski stotnik je preprečil, da ni bilo uničeno tudi središče mesta. Pretrgal je vad peklenjskega stroja, ki bi moral užgati vso razstrelilno napravo.

Po štirih mesecih vojne z Rusijo

Berlin, 23. okt. AS. Po štirih mesecih vojske z Rusijo so države Osi s svojimi zaveznički zasedle ozemlje, ki je šestkrat večje kakor Anglija z Irsko. Na tem ozemlju živi 65 milijonov prebivalcev, to je tretjina prebivalcev Sovjetske Zveze. Od 81 največjih sovjetskih mest jih je zasedenih 17 s 5.600.000 prebivalci. Razven tega pa je ogroženih neposredno 9 velikih mest z 10.000.000 prebivalcev. Med njimi je tudi Moskva. Zajetih je bilo 3.200.000 ujetnikov, to je približno 26.000 dnevno, dalje je bilo zajetih 19 tisoč tankov, 28 tisoč topov in uničenih 14.600 letal. To se pravi dnevno 160 tankov, 230 topov in 120 letal.

Aretacije v Moskvi

Stockholm, 23. okt. AS. Švedski listi pišejo o težkem stanju sovjetske prestolnice. Rusi se pripravljajo, da bodo razstrelili glavna poslopja. Stalin je odredil tudi, da se razstrelj Kremlj. V mestu je bilo na tisoče ljudi aretiranih. Vojaštvu primanjkuje orožja. Ponoči odhajajo sovjetske patrle na bojišče, da mrtvecem jemljejo orožje. Med četami je opazovati znake razkroja. Listi so objavili smrtno obsodbo treh ljudi, ker so delali panično razpoloženje. Moskovsko časopisje se ne sklicuje več na angleško in ameriško pomoč, ker bo pot čez Kavkaz skoraj pretrgana.

Sovjetske težave z ameriški dobavami

Stockholm, 23. okt. AS. Na Daljnem vzhodu hite z dograditvijo dveh pristanišč, skozi kateri naj bi dohajal ameriški material. To je Petro-pavlovsk na polotoku Kamčatki in Nogajev, severno od Vladivostoka. Toda vprašanje je, kako spraviti material v notranost Rusije. Transsibirska železnica je že sedaj preobremenjena. Zato bodo zgradili novo železnico, ki bo vodila od Nogajeva vzporedno s sibirsko železnico. Dela se bodo v kratkem pričela. Če bo pa ameriški material dospel še pravočasno, je pa veliko vprašanje.

Churchill in Eden sta glavna krivca sedanje vojne

Berlin, 23. oktobra. AS. Bolgarski list »Zora« objavlja članek, v katerem osvetljuje znani bolgarski profesor mednarodnega prava Genov Churchillove in Edenove napake. Članek poudarja, da je Churchillovo delo pomenilo nesrečo za tiste narode, ki so se priključili angleškemu zavezništvu. Nekoč so se Buri prav tako zastoj vojskovali, kakor se zastoj vojskujejo sovjetski vojaki, ki grejo zaradi koristi Anglije naravnost v katastrofo. Vojna z Buri je bila v korist angleškemu imperializmu, prav tako pa skušajo Angličani sedanjvo vojno izrabiti v korist svoje imperialistične politike.

Sofija, 23. oktobra. AS. Bolgarski politični krogi v Sofiji obširno komentirajo članek, ki ga je v listu »Zora« o značaju Churchillove in Edenove politike objavil sofijski profesor prava Genov. Članek pravi, da sta Churchill in Eden vedno storila vse, da bi izbruhnila vojna v Evropi. Churchill in Eden sta bila tista, ki sta storila vse, da bi se ponesrečili poskusi evropskega pomirjenja. Tega človeštvo ne bo pozabilo. Zlasti poudarjajo v Sofiji zaključek tega članka, ki pravi, da bodo dogodki na vzhodnem bojišču odločilno vplivali na kariero angleškega predsednika vlade. Ni namreč daleč dan, ko bo Anglija ponižana in vse trpljenje se bo nato maščevalo nad Churchillom, ki je s svojim vojnim hujšakstvom povzročil razsulo Anglije.

Berlin, 23. okt. as. »Völkischer Beobachter« piše, da so angleški delavci priredili manifestacije, na katerih so zahtevali pomoč za Rusijo. Manifestanti so poslali k sovjetskemu veleposla-

stal klub vladnih poslancev na sejo, na kateri je govoril predsednik vlade Bardossy. Najprej je orisal notranji položaj, nato pa je med silnim navdušenjem izrekel pozdrave vojakom, ki se ob strani Italije in Nemčije vojskujejo proti boljševizmu. Bardossy je izjavil, da so Madžari ponosni, da so lahko sodelovali pri tem slavem boju za rešitev sveta pred boljševizmom. Naše čete se venčajo s slavo. Madžarska politika pa gre naprej po svoji ravni poti, to je politika zvestobe do Osi. Madžarska sodeluje na ta način pri obnovi Evrope. Poslanci so govor Bardossyja navdušeno pozdravljali.

kier so metali eksplozivne in zažigalne bombe na več mest, kjer so povzročili nekaj stvarne škode, civilno prebivalstvo pa je imelo mrtve in ranjene. Po dosedaj prispelih poročilih so bila tri angleška letala sestreljena.

Stockholm, 23. okt. AS. Dopisnik lista »Stockholm Tidningen« objavlja iz Newyorka, da so ameriški krogi precej vznemirjeni zaradi obsežnega nemškega letalskega udejstvovanja nad Atlantikom. V Ameriki poudarjajo, da se nemška letala ne udeležujejo samo nad severnim Atlantikom, ampak je njihov akcijski radij tolikšen, da morejo letala leteti tudi daleč proti jugu. Ameriški parnik »Calihure« je dejansko opazil nemški bombnik kar 250 milj zahodno od Azorov.

Gospodarski sporazum med Hrvatsko in Nemčijo

Zagreb, 23. oktobra. AS. Gospodarska pogajanja med Hrvatsko in Nemčijo so se zaključila. Podrobna vprašanja bodo pa sedaj začele obravnavati posebne komisije, ki bodo v nekaj dneh začele s svojim delom. Ko bodo komisije končale svoje delo, bodo voditelji obeh odposlanstev objavili skupno izjavo.

Knut Hamsun — narodni socialist

Oslo, 23. oktobra. AS. Sloviti norveški pisatelj Knut Hamsun je javno izjavil, da je postal narodni socialist.

Roosevelt sega po sredstvih najhujšega izzivanja

Berlin, 23. okt. as. Nemški tisk silovito zavrača govor, ki ga je imel ameriški zunanji minister Cordell Hull v zunanje-političnem odboru senata in o katerem je Roosevelt včeraj izjavil, da se od besede do besede strinja z njim: Takole piše: Govor se razlikuje od prejšnjih govornikovih manifestacij ameriškega drž. podtjnika po posebno silovitosti tonu, zlasti pa po prostostu napadov na Hitlerja, na nemški narod in nemškega vojaka ter po neprekosljivem cinizmu in nesramnosti dokazovanj, ki jih je navedel, da bi upravičil oborožitev trgovskih ladij. Nemčija stremi po vladni nad svetom, je dejal Cordell Hull. Biti moramo popolnoma pripravljeni, da storiemo najodločnejše korake za obrambo svojega morja in kopne zemlje pred napadom narodnih socialistov. Kakor se vidi — piše »Berliner Börsenzeitung«, so zločinci Rooseveltove in Hullove vrste izgubili vso oblast nad seboj in ne poznajo nobene meje, kadar gre zato, da se ustvari položaj, ki končno dovoljuje streljati brez premisleka in izbire na sovražne narodne socialiste. Potvarjajo resnico in zgodovino, žalijo zdrav čut in kopicijo laž na laž. — Ze dozdaj se jasno kaže — poudarja omenjeni list — bližnji cilj njihovega programa za intervencijo: preklic nevtralnostnega zakona, ali točneje, umaknitev določbe, ki prepoveduje ameriškim ladjam, da bi se podajale v vojni pas. Oni upajo, da mora biti ta korak zadnji in da bo vojna postala tako neizogibna in da ni več daleč. Da bi to dosegli, se takoimenovani voditelji ameriške politike poslužujejo vseh sredstev, najpogostejših in najbolj nesramnih, da bi zlomili odpor ameriškega naroda.

Rim, 23. okt. as. Govor, ki ga je imel Hull pred zunanje-političnim odborom v ameriškem senatu, smatrajo v Rimu za eno največjih Rooseveltovih izzivanj proti Osi. Rimski listi pravijo, da je Hull krivopriestniška priča in podel izvalce, kajti Hull ni samo potvarjal dejstva, ko je dolžil Nemčijo, da hoče ovrniti ameriško plovbo po Atlantiku in da hoče napasti Ameriko, ampak je tudi zahteval, da naj bodo ameriške ladje oborožene in da naj vozijo v bojnem območju. Obupno se Roosevelt in njegovi sodelavci trudijo, da bi Ameriko spravili v katastrofo. Ameriški narod hoče ostati nevtralen, toda Roosevelt ga s svojo skupino hoče za vsako ceno potegniti v vojno. Sedaj prisostvujemo največjemu naporu židovske tolpe, ki hoče posiliti resnico in vest ameriškega naroda.

Iz Newyorka poročajo, da so angleški uradni krogi začeli širiti novice, češ da je Anglija na Daljnem vzhodu zbrala dosedaj največ svojih sil. Angleška poročila pravijo, da se sedaj v malajske dežele pomika največja angleška vojska, angleško letalstvo pa je tamkaj okrepjeno z najmodernejšimi ameriški letali. V Rimu pravijo, da se skuša na ta način — sicer po nevarni poti — vplivati na Japonsko, ko se ji daje okusati angleški vojaški pritisk. Toda ta pritisk nikakor ne more olajšati Stalina in njegovih sodelavcev, ki so se udeležili zadnje moskovske konference. V Moskvi so samo govorili o angleški in ameriški pomoči in o olajšavi v zahodni Evropi, ki bi morala zboljšati zelo mučni položaj ruskih sil na evropskem vzhodu.

Knox oborožuje ladje ne da bi čakal sklep senata

Newyork, 23. oktobra. AS. Polkovnik Knox, ki je eden najhujših vojnih hrustakcev, ne more niti čakati, da bi senat izglasoval oborožitev trgovskih ladij. Mornariško ministrstvo, ki ga on upravlja, je dejansko potrdilo informacije iz zunanjih virov, v smislu katerih so Amerikanci oborožili velike čezmorske parnike in sicer ladje »Predsednik Taft«, »Predsednik Pierce« in »Predsednik Cleveland«. Te ladje so bile oborožene s protiletalskimi topovi, s torpednimi cevmi in drugim napadalnim orožjem. Ti trije parniki so določeni za prevoz vojaštva.

Knox očividno hoče kongres postaviti pred dovršeno dejstvo. Zlasti, ker se sedaj mnogo govori o dveh novih napadih na ameriške ladje. Gre za potopitev ladje »Leligh« (9000 ton) in »Bold Ventura« (5500 ton). Roosevelt to vprašali, kaj je na stvari, pa je odgovoril, da nima informacij, ampak, da dejanje samo zahteva oborožitev ameriške trgovske mornarice. Od 39 moč posadke prve ladje jih je 22 potegnili iz vode angleška vojna ladja »Beamy«. Druga ladja pa je bila potopljena blizu Islandije. Od 60 moč posadke se jih je 32 izkrcalo v Reikjaviku, ostali so utonili. »Bold Ventura« je zapustil Newyork 22. septembra in je bil naložen z bombažem, jeklom in drugim blagom. »Chicago Tribune« se obrača proti angleškim zahtevam, da Amerika napove vojno Japonski. List pravi, da bi taka vojna bila samo v angleškem interesu. Angleži se tako obnašajo, kakor da bi Amerika bila njihov dominion.

Moskva — najbolj ruska izmed vseh ruskih mest

»L'Avvenire d'Italia« prinaša v svoji številki z dne 21. oktobra članek o Moskvi, kjer pravi člankar Funi med drugim:

»Sleherna država ima mesto, kjer je država sama po svoji zgodovini in vsakdanjem življenju najbolj izražena, ki je hkrati zrcalo tiste dežele. Tako je tudi Moskva ogledalo ljudstev v Rusiji, kraj, kjer je mešanica vseh narodov v Rusiji najbolj upodobljena.

Se leta 1147 je bila Moskva majhno bivališče reznih pribežnikov, ni bila večja kot srednje velika vas in je tako ostala — vsa lesena in preprosta — prav do leta 1325. Leta 1333 si jo je veliki knez Ivan Danilovič izbral za svojo prestolnico in odtlej je začela Moskva rasti. Nastajale so zmeraj večje in pomembnejše zgradbe, pri katerih so bili zaposleni zlasti tudi italijanski arhitekti in gospodarsko in trgovsko življenje se je bolj in bolj razvijalo.

Najbolj zlato dobo je imela Moskva v 17. veku. Leta 1748 je dobila univerzo in je imela tedaj že 250.000 prebivalcev. Leta 1813 je o priliki Napoleonovega vdora v mesto pogorela, pa se je kmalu povzpela iz ruševin, in dasi je bil že dolgo prej Petrograd prestolnica Rusije, si je Moskva nadevala ime »matuška«, to je mamica vseh Rusov. Bila je nekakšno sveto mesto — Rim pravoslavcev —, saj jo je krasiло nad 300 cerkv in 25 samostanov. Bila je hkrati mesto plemičev po duhu in krvi, tako rekoč duša Rusije, kjer je zlasti čvetaletna umetnost in duhovnost ruskega naroda.

V dobi Lenina je Moskva spoznala grozne dneve revolucije, prekučij, krvi in predvsem — lakote. Skoraj milijon ljudi je bilo uničenih; deloma so pomrli, deloma pa so pobegnili sprito novih gospodarjev. Leta 1920 ni imela Moskva niti milijon prebivalcev več.

Prestolnica je s svojimi sedmimi vzpetinami slična Rimu in se širi okrog Kremlja kot okoli kake Akropole. Kremelj je pravo mesto v mestu.

Ameriške izmišljotine

Rim, 23. okt. Agencija Stefani poroča iz Berlina, da je nemški tiskovni urad izjavil, da so ameriške trditve, da mora Italija dati na razpolago Nemčiji milijon mož, od teh 600.000 za zaščito Francije in Srbije, ostalo pa za vzhodno bojišče, gladko izmišljene.

Gospodarska politika Združenih držav napram Južni Ameriki

Berlin, 23. okt. AS. Združene države vodijo napram Južni Ameriki tako gospodarsko politiko, da služi tudi njihovim političnim ciljem. Združene države pa morejo z gospodarskimi dobavami zadovoljiti samo male države. Toda Brazilija na primer, ki bi potrebovala strojev in jekla, ga ne more dobiti, ker se Severna Amerika oborožuje. Pa tudi Združene države niso zadovoljive trg za sirovine, ki jih pridelava Brazilija, s katerimi bi hotela plačati svoje nabavke v Ameriki. Kave na primer Amerika neče kupiti, ki je vendar glavni proizvod Brazilije. Brazilija tudi ne more prodati svojega bombaža. Zila pa ima Amerika sama dovolj, a še več Kanada in Avstralija. Tudi v Argentini ne vedo, kam s pšenico. Letos znaša argentinski izvoz še enkrat manj kot lani. Argentina bi hotela uvoziti iz Amerike avtomobile in avtomobile, a jih ne more dobiti, ker Amerika dela vse za vojno. S tem pa je tudi avtomobilni promet v Argentini zelo oškodovan. Japonska je dobavljala surovo svilo vsej Ameriki, toda trgovina s surovo svilo je zelo zastala zaradi vojne napetosti na morjih, katere je v prvi vrsti kriva Severna Amerika.

Letalska nesreča v Panami

Panama, 23. okt. AS. Tri ameriška vojna letala so padla na tla. Vzroki nesreče, pri kateri so izgubili življenje vsi letalci, niso znani.

Če izbruhne vojska na Pacifiku

Sanghaj, 23. okt. AS. Tukajšnji listi svare pred ameriško bojevitostjo in pravijo, da se ne sme podcenjevati japonske vojaške sile. Japonska vojna mornarica, ki je ena najsilnejših na svetu, lahko zavre promet od Indijskega Oceana do Pacifika in Malajskega otočja. Japonske sile bi bile blizu svojih oporišč, a ameriške zelo daleč od svoje domovine. Če izbruhne vojska na Pacifiku, bo vanjo zapletena tudi Avstralija, ki se mora pripraviti na hudo borbo in velike izgube.

Islandska vlada odstopila

Rim, 23. okt. AS. Angleška agencija Reuter poroča iz Reikjavika, da je v sredo islandska vlada podala ostavko.

Priznanja na vohunski razpravi v Sofiji

Sofija, 23. okt. AS. Pred vojaškim sodiščem v Sofiji se je nadaljevala razprava proti revolucionarni agitaciji in vohunom, ki so jo v Bolgariji ustanovili člani angleškega in bivšega jugoslovanskega poslanstva. Na včerajšnji razpravi je eden glavnih obdolžencev in sicer Anton Valčev priznal svojo popolno krivdo in je izjavil, da je večkrat prejel denar od inozemskih agentov.

Promet med Švico in Hrvaško

Zagreb, 23. okt. AS. Iz Švice so se vrnili člani hrvaškega zastopstva, ki so se v Luganu s švicarskimi zastopniki pogajali o neposrednem železniškem prometu med Hrvaško in Švico. Sklenjen je bil sporazum za tovarni promet in za način plačevanja med obema državama.

Hrvatski ujetniki se vračajo

Berlin, 23. okt. AS. Iz dobro poučenih krogov javljajo, da bo kmalu izpuščenih 25.000 Hrvatov iz ujetništva. Prvi prevoz 5000 mož odide že prihodnje dni.

Ves pariški tisk objavlja oklice maršala Petaina

Pariz, 23. okt. as. Dopisnik nemškega poročevalskega urada poroča, da sta maršal Petain in admiral Darlan objavila proglas na Francoze zaradi umora nemškega poveljnika v Nantesu in zaradi napadov na nemške predstavnike.

Pariški listi objavljajo Petainov proglas na zelo vidnih mestih in z velikimi črkami. Listi pozivajo prebivalstvo, da naj sodeluje, da bi bili morilci iz Nantesa odkriti. Tako bi se rešilo življenje nadaljnjih talcev. Listi tudi podčrtavajo Petainove besede, ko je rekel, da je naročilo za umor prišlo iz tujine.

»Matin« piše, da se iz atentata vidi, da je bil organiziran v Londonu ali pa v Moskvi. Dolžnost Francozov je, da pomagajo iskati krivce.

Istočasno je ves tisk v zasedeni Franciji objavil imena 48 oseb, ki so bili ustreljeni zaradi atentata na poveljnika v Nantesu. Iz imen se vidi, da gre za osebe, ki so bile ali komunisti, ali pa so delovale na korist sovražniku. Večina ustreljenih talcev je bila iz Nantesa in okolice, manjši del pa iz Pariza.

Omejitve prometa z živili na Hrvaškem

Zagreb, 23. okt. AS. Izšel je ukaz, ki pravi, da potniki v potniških vagonih ne smejo voziti s seboj več kot 10 kg živeža. Za večjo količino je treba imeti posebno dovoljenje. Kdor bo vozil s seboj več kot 10 kg brez dovoljenja, mu bodo to zaplenili.

Hrvatska pristopila k mednarodni železniški zvezi

Zagreb, 23. okt. AS. Neodvisna hrvaška država je pristopila k mednarodni železniški zvezi, h kateri so se že poprej priključile druge države v Srednji Evropi.

Nov urnik za urade

Agencija Stefani poroča iz Rima:

Zato, da bi se doseglo boljše varčevanje v potrošnji kuriva za ogrevanje in električnega toka za razsvetljavo, je z Ducejevim dekretom, ki bo v najkrajšem času objavljen, odredeno, da je počeni s 5. novembrom do konca marca 1942 določen uradni čas za javne urade in javne ustanove v vseh državah, v kolikor so podvrženi državnemu nadzorstvu, od 9—15 ob delavnikih in od 9—13 ob nedeljah in drugih prazničnih dneh, brez prekinitve.

Nove cene sira. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdove je odredilo nove cene sira na debelo in na drobno v vseh italijanskih pokrajinah.

Letošnja žitna letina v številkah

Okraj Kočevje

Šteje 13 občin in 3443 kmetij. Pridelal je 307.780 kilogramov pšenice, 21.160 kg rži, 13.655 kg soržice in 351.732 kg ječmena. Skupno torej je okraj pridelal 698.327 kg žita, ali vsaka kmetija 201 kg žita. Ta okraj je najbolj pasiven med vsemi podeželskimi.

Okraj Ljubljana

ima (brez mesta) 24 občin in 5417 kmetij. Pridelalo se je 1.687.156 kg pšenice, 184.657 kg rži, 124.067 kg soržice in 1.075.342 kg ječmena; skupno torej 3.071.222 kg žita ali na vsako kmetijo 530 kilogramov.

Okraj Logatec

Šteje 11 občin s 1673 kmetijami. Okraj je pridelal 317.418 kg pšenice, 27.714 kg rži, 2240 kg soržice in 196.500 kg ječmena; skupno 543.862 kg žita ali na vsako kmetijo 325 kg žita.

Okraj Novo mesto

Šteje 30 občin in 9295 kmetij. Pridelal je 2.885.653 kilogramov pšenice, 207.908 kg rži, 979.285 kg soržice in 1.087.476 kg ječmena; skupno torej 4 milijone 308.322 kg žita ali na kmetijo 468 kg.

Mesto Ljubljana

samo šteje 272 kmetij, ki so pridelale 118.147 kg pšenice, 16.920 kg rži, 1950 kg soržice in 55.916 kg ječmena; skupno je torej Ljubljana pridelala 192 tisoč 933 kg žita, vsaka ljubljanska kmetija pa povprečno 709 kg.

Skupno je torej

vsa Ljubljanska pokrajina

pridelala v 95 občinah in na 23.770 ha zemlje 6.245.352 kg pšenice, 545.435 kg rži, 336.294 kg soržice in 3.209.826 kg ječmena. Skupni prijavljeni pridelek letošnje letine žita v vsej pokrajini znaša 10.376.907 kg žita, to je pšenice, rži, soržice in ječmena. Vsaka kmetija je povprečno pridelala 436,5 kg vsega žita.

Ce računamo, da ima Ljubljanska pokrajina 305.000 prebivalcev, potem pride na leto in na glavo prebivalca 34 kg doma pridelanega žita, ali kakih 90 gr na dan. Krušne karte pa dovoljujejo 200 gr na osebo in dan kruha. Torej ne pridelamo niti polovice toliko žita, kolikor ga je treba samo za kruh. Od navedenih količin pridelanega žita pa je treba še odšteti seme, kar še zniža količino razpoložljivega žita, dalje otrobe in druge odpadke. Za testenine pa smo sploh izključno navezani na uvoz, za kruh pa pridelamo kvečjemu eno tretjino žita doma.

V tej statistiki pa ni upoštevan pridelek koruze, prosa, ajde in ovsa, kar pa — razen koruze — ne pridelajo v povprečju pri splošnem konzumu, ker to konzumirajo pridelovalci po večini sami, oziroma uporabijo, zlasti oves, za krmljenje živine.

Navezani smo torej izključno na uvoz in preprizani smo, da se bo posrečilo Prevodu zagotoviti dovoljne količine žitne hrane za prebivalstvo Ljubljanske pokrajine, zlasti, ker posveča tudi Visoki komisar Ekse, Grazioli temu življenjsko važnemu vprašanju vso naklonjenost in pozornost ter italijanske oblasti v vsakem oziru podpirajo delo Prehranjevalnega urada.

Nova predsednika Konfederacije industrijskih delavcev ter uslužbencev v kreditnih in zavarovalnih zavodih, iz Rima poročajo, da je bil namesto fašista Petra Capoferrija imenovan za predsednika Konfederacije industrijskih delavcev fašist dr. Jožef Landi. Namesto dr. Landija kot predsednika uslužbencev kreditnih in zavarovalnih zavodov je bil postavljen fašist dr. Jožef Ferrario. Dr. Capoferri ostane še nadalje narodni svetnik.

svojimi zgradbami, palačami in katedralami, izmed katerih sta najbolj veličastni cerkev vstajenja in cerkev oznanjenja. Prvotno sedež carjev, je postalo to mesto slednjič sedež Stalina. Človeku, ki je bil vajen videvati prestolnice zahodne Evrope, manjka v Moskvi vse tisto, kar je za zahodno značilno. V Moskvi je peštra mešanica vsega vzhodnega, ruskega pa azijskega, da celo kitajskega. Dasi so tu tudi stavbe izpod vodstva italijanskih mojstrov, kakor Bolonjčano Fioravanta in Antonija Friarini, dalje Milančana P. A. Solarija in Marka Ruffa — in drugih —, pa vendar v tej okolici ne zaveje iz njih nikoli dihalne kulture. Obzidi v obsegu treh kilometrov obdaja Kremelj in Kitajsko mesto (Kitaj Gorod), da je vse kot močna trdnjava z Rdečim trgom v središču in z okrasom katedrale sv. Bazilija. Dalje je spet polkrožno obzidje, kjer je Belo mesto (Bijeli Gorod) in dalje Temno mesto (Temljanj Gorod) in slednjič, kakor oddaljeno pljuskanje valov — neskončna širjava predmestij. Poseben del Moskve je Streleška sloboda ali vojaška četrt. Ves pogled na Mosko ti pove, da je to mesto težko braniti, da ni niti malo pripravljeno na kake vdore tujih sil. Dozdeva se, kot da bi bila to njena zla usoda...

Tistim maloštevilnim potnikom, ki jim je uspelo v poslednjem času priti v Mosko (kakih dvajset let je bilo to skoraj nemogoče), je napravilo to mesto nenavadno tuj vtis. Ceste so dolge in zračne, a neskončno mrzle v svoji geometrični pravilnosti. Še bolj te dirne v sedanji Moskvi nekakšna neenotnost in stavbarskem slogu. Tu se ti bahavo košati palača v najnovejšem slogu, zraven pa je lesena stavba in še hiša staromeščanske dobe in spet stavba, ki ne vé, ali je za ta čas ali za bodoče dni. Ničesar ni, kar bi ti govorilo o keki enotnosti, o miru duha, saj so se poedine stavbe dopolnile z novimi nadstropji v povsem drugem slogu, kot je pritičilo ali prvo in drugo nadstropje.

Kar je nastalo javnih stavb v najnovejšem času, sta pomembni palača brojevnega urada in pa vladna palača, Rdeči trg, kjer je mavzolej z Leninovim truplom, se ne more meriti s Kremlo samim, kjer je še zmeraj najlepši višek cerkev svetega Bazileja. V vsem je nekako težko vzdušje, tuje oči, ki ti leže na dušo. Moskovčani so preprčani, da pride tudi tisti dan, ki bo videl grob že zdavnaj izpodjedena boljševiškega režima.

Kdor je primoran živeti v Moskvi, se mora sprijazniti z razmerami in sredstvi, kakršna so pač v tej veliki prestolnici na razpolago. Če je kdo »višje vrste« človek, se lahko prav po gosposko preživlja v izbranih hotelih, se prevaža v prvovrstnih vagonih, se pripelje v nekaj minutah na kilometre in kilometre daleč. A kdor si »uboga para«, pa čakaj na najbolj počasni tramvaj, ki te pripelje ali te ne pripelje, kamor bi rad, ki se ustavi ali ne ustavi na določenem kraju, pa še ta je prenapolnjen, da ljudje v vrstah čakajo na postajališčih na vstop. Če se pa odločiš, da greš poč, tedaj si v nevarnosti, da si prav »polomiš« čevlje na vegastem trotoarju ali v dežju zaimeš vodo v lužah, ki se nabirajo v kotanjah. Kadar je sneg in led, je pač sneg in led — malokdaj pa je videti delavce, ki bi očistili ceste.

Ob najbolj prometni in zares vele mestni cesti so velikomestne trgovine, kjer je na razpolago vse, kar koli si zaželiš. Toda — za kakšno ceno! Tu ni mesta za proletarijat, tu imajo pristop le zares izvoljenci. Na slehernemu vogalu cest in trgov vidiš prodajalnice knjig, saj Moskovčani mnogo berejo, in berejo vse brez kritičnega očesa, vendar je vse čtivo večidel propagandne vsebine. Kar trume ljudi zahajajo v kinematografe, pa v gledališča, a povsod ti je vzdušje tuje. vendar pristno moskovsko, ki ga že preveva diha po Daljnem vzhodu.

Nekateri pisatelji in časnikarji primerjajo Mosko tudi s Parizom. In ti imajo bolj prav, ko oni, ki jo primerjajo z Rimom. Zares se v Parizu prav tako zrcali Francija, kot se v Moskvi Rusija. In v zadnjih dneh se Rusija boji, da ne zadene Moskve ista usoda, kot je nedavno zadela Pariz.

Skrb za naše slepe rojake

Z običnega zbora Društva »Dom slepih« v Ljubljani

Odbor društva »Dom slepih« v Ljubljani je polagal v sredo 22. oktobra ob 4. uri popoldne v mestni posvetovalnici na običnem zboru račun svojega dela že v osemnajstih, a to sprito nastalih razmerah žele jeseni namesto spomladi, sicer v posebnih okoliščinah, kajti njegova ustanova starološki »Dom slepih« je namreč danes izven Ljubljanske pokrajine, prav tako njegova druga nepremičnina posestvo na Okroglem, ki ga je zapustil društvu za vse dobro vneti pokojni prelat g. monsignor Tomo Zupan, prof. v pokopju.

Obični zbor je vodil predsednik odbora gošpod dr. Tomaž Klinar, stolni župnik in kanonik. Poudarjal je, da je delovanje društva pokazalo l. 1940. posebno razveseljiv razmah s pomočjo posameznih oblasti in zasebnikov. Ko je na pobudo društvene tajnice Minke Skaberne, prof. v pok., priredilo društvo v lanskem oktobru javno dobrodelno zbirko v prid »Doma slepih« in tudi v korist tistih slepcev, ki bivajo izven zavoda, je imelo slajen uspeh. Zahvalil se je gospe tajnici za njen trud ob tej priliki ter odbornikom in odbornicam, ki so ji stali na strani ob tej prireditvi. Izrekel je svoje priznanje tudi gospodu odborniku Franu Cveku, bivšemu upravitelju starološkega »Doma slepih« za njegovo poštovanost ter g. Martinu Poherju, društvenemu blagajniku, za iznajdljivost v iskanju novih denarnih virov, pa tudi ge. odbornici Josipini Cvelbarjevi, ki ga je podpirala v tem.

Društvena tajnica M. Skaberne je podala svoje poročilo o stanju društva.

Vneto prizadevanje sotrudnikov in podpornikov

Vse leto 1940. in vse dotlej do razburkane letošnje pomladi si je prizadeval odbor, da je preskrbel svojim oskrbovancem, odraslim slepim v skupnem domu primerno zaposlitev, potrebno duševno razvedrilo, zlasti pa zadostno hrano, obleko in obutev ob vedno naraščajoči draginji in vzemirjenosti slepcev z racionalnim gospodarstvom na društvenih nepremičninah. Osvežil je zanimanje javnosti za odrasle slepe s primernimi prireditvami, predavanji in dopisi, da bi povečal dotok denarnih virov in podpor za ohranitev »Doma slepih« in njegov prosep.

Ob času, ko so delila razna trgovska podjetja ob računskih zaključkih od svojega čistega dobička darove raznim dobrodelnim ustanovam, smo razposlali po vsej deželi več sto prošnji, ki so imele lep uspeh. Tudi o božiču niso ostale naše prošnje na različna podjetja brez uspeha.

Društvo »Dom slepih« v Ljubljani je izkazalo konec 1940. l. in še letošnji pomlad 244 rednih članov, nad 500 podpornih in 7 ustanovnih, med njimi tri korporacije. Vendar je število rednih članov padlo, kar je treba pripisati vedno večji draginji, ki je ustvarjala sproti vse polno ubožev, potrebnih podpor.

Največ truda, pa tudi največ uspeha, je prinesla društvu javna zbirka, zlasti po ulicah in cestah v dneh 5. in 6. oktobra l. 1940. pod geslom »Dneva slepcev«, za katero se je odločil odbor, ko je videl, da je prejšnje poslovno leto odpadlo društvu precejšnje število takih podpornikov, ki so se vsako leto dotlej spominjali našega društva v velikih vsotah.

Poleg soprog naših nekdanjih in tedanjih visokih dostojanstvenikov se je odzvalo povabilu za sodelovanje 26 organizacij, humanitarnih in drugih. Njih imena so bila objavljena v ljubljanskih dnevnikih lanskega oktobra v naši javni zahvali. Nabrale so za največjo agilnostjo prav razveseljivo visoke zneske. Razen organizacij so pomagala z dovoljenjem višje šolske oblasti tudi ravnateljstva srednjih in strokovnih šol s tem, da so poslala dijaštvo višjih razredov k prodaji blokov in odkupninskih znakov tudi na ceste in ulice. Zelo se je izkazalo učiteljsko nekaterih srednjih, strokovnih in vseh ljubljanskih meščanskih in osnovnih šol. Zbirale so prispevke tudi odbornice našega društva »Dom slepih« in oglašile so se še različni darovalci, tako da je imelo društvo za tedanje razmere zelo ugoden uspeh, netto 52.263 din 25 par. Od tega čistega dobička je prepusilo naše društvo organizaciji slepcev (Društvo slepih) eno tretjino, to je 17.421 din. Podpiralo ga je v teh dneh na prošnjo društvenega podpredsednika g. dr. M. Rusa vodstvo šentjakobskega gledališča, ki je prepusilo za potrebno centralno prireditve dvorano Mestnega doma, mestni fizikat pa prostore za shrambo različnih predmetov. Krajevni odbor Rdečega križa na pobudo našega odbornika ravnatelja Maska Kočevarja pa z raznimi predmeti in nasveti. Reklama na platu v naših kinogledališčih je uredila odbornica g. Maruska Vrtovčeva. Uprava Radia se je zavzela za našo prireditev s toplim govorom o pomembnih nalogah in ciljih našega društva, vsi ljubljanski župni uradi z izpodbudami k dobrodelnosti na svoje župljane ter vse ljubljanske časopise, ki je brezplačno sprejelo vse naše članke, da bi vzbudilo v občinstvu za prireditev potrebno razumevanje in podkrepilo njegovo radodarnost in simpatijo do naših slepih sobratov.

Zelo najprejmejo z običnega zbora v našem in v imenu slepcev najtoplejšo zahvalo vsi tisti, ki so pripomogli k temu, da sta nabiralna dneva za slepe 5. in 6. oktobra 1940. l. tako lepo uspela v gnetnem in moralnem oziru. Vsi, ki so sodelovali in tudi vsi, ki so darovali, naj imajo zadovoljenje v tem, da so izkazali pomoč tistim revežem, ki žive v večni temi.

Za potrebno duševno hrano skrbi društvena tajnica z našim ženstvom. Tudi v l. 1940. se je pomnožila knjižnica s slovenskimi knjigami v Brailloevem točkopisu. Ročno so pretiskale v tej pisavi zopet nekaj del gđ. Mimi Detelove, Vera Gregoričeva, Minka Kalinova, Binca Leskoveča in gospe Jožica Novakova ter Elza Šefmanova. 36 knjig, večina izmed njih iz našega slovstva, nekaj pa tudi dobrih slovenskih prevodov je bila letos skrbno pregledana. Vezavo je preskrbeli trvdka g. Antona Janežiča. Te knjige so napravile letošnjo zimo našim slepim marsikatero lepo urico, o čemer pričča pismo slepih deklet, v katerem se zahvaljujejo našemu ženstvu za poštovno valno delo. Pri korekturi sta pomagali gospe tajnici gđna Mimi Fajdiga in naša odbornica g. Marjanca Lindnerjeva, ki se je posebno trudila tudi pri pripravi za prireditev »Dneva slepcev«.

Da bi pa zanimanje za naše slepe med javnostjo pozimi ne zaspalo, je društvena tajnica predavala na povabilo Karitativne zveze v Beli dvorani hotela Uniona dne 28. februarja 1941. Razpravljal je o predmetu »Slepstvo drugod in pri nas«.

Zanimanje, ki so ga pokazali prav tekom zadnjega leta Ljubljanci za delovanje in cilje našega društva v prid šoli odraslih slepih, ki bivajo in žele bivati v skupnem domu, vzbuja v

vseh članih odbora upanje, da Ljubljana tudi v bodoče ne bo pozabila društva »Dom slepih« v Ljubljani ter bo njen zgled vplival tudi na podelje Ljubljanske pokrajine, ko bo morda kmalu v novih razmerah začelo ustvarjati to, kar bo najbolj hasnilo tistim našim slepim, ki žele skupnega doma.

Dne 14. maja t. l. se je sešel odbor, da bi razmišljal o sedanjih razmerah, ki so zajela tudi društvo. Na pobudo odbornikov g. dr. Vladimirja Ravnharja, podžupana ljubljanskega in g. Josipa Remsa, znanega dobrotnika slepcev, naj bi opisalo zastopstvo odbora načelniku oddelka za socialno politiko in narodno zdravje g. dr. Kosiju trenutne dejanske razmere društva »Dom slepih«.

Visoki Komisar za slepce

Pri poročilu je posegala ga. tajnica tudi nekoliko v sedanjih časih. Prav 12. septembra je Eksc. Visoki komisar sprejel deputacijo našega društva, ki so ga zastopali predsednik dr. Tomo Klinar, g. blagajnik Martin Poher, bivši upravitelj starološkega »Doma slepih« in odbornik g. Fran Cvek, tajnica g. Minka Skaberne ter član društva g. Nikolaj Battestini, višji inšpektor drž. železnice v pok., ki je bil za tolmača.

Ob tej priliki smo izročili Njegovi Ekscelenci Visokemu komisarju tudi pisni ekspozice z vsemi potrebnimi željami in nalogami društva tako v prid odraslim slepcev v Stari Loki, zlasti tistih, ki so pristojni v Ljubljansko pokrajino, kakor tudi v korist onih, ki žele bivati v ljubljanski pokrajini v skupnem domu in doslej še niso bili sprejeti v tak zavod.

Visoki komisar nam je obljubil svojo pomoč in izjavil, da naj društvo »Dom slepih« dela po tem pravcu dalje kot doslej in naj poskrbi v Ljubljanski pokrajini, kadar bo to mogoče, za novo primerno skupno bivališče, ki naj bi služilo vsem odraslim slepim, ki so pristojni v Ljubljansko pokrajino, in zlasti tistim, ki še niso bili sprejeti doslej v tak skupen dom, a to želi.

Vse to nas navdaja z novo nado, da odrasli slepi, ki niso radi sami, ne bodo pozabljeni in da bodo imeli skupen krov tudi v Ljubljanski pokrajini v okrilju društva »Dom slepih« ob podpori javnih oblasti in vseh drugih činiteljev.

Tem izjavam se je priključilo poročilo g. Frana Cveka, bivšega upravitelja starološkega »Doma slepih«.

»Dom slepih« v Stari Loki

Poročal je, da je društvo »Dom slepih« oskrbovalo 46 slepih v starološkem Domu slepih. Šte. t. r. s. katerim se največ pečajo slepci, je prineslo 20.000 Din dobička po odbitih stroških za surovine, iz katerih izdelujejo krtake in po odbitih odstotkih, ki jih dobivajo slepci. Gospodinjstvo je bilo v rokah sester Vincentink. Že na povrtini so mnogo prigrisodarile. Reja prašičev je dala obilo masti in mesa.

Dom slepih je imel 266.877 din izdatkov. Bili so za 70.000 Din večji nego prejšnje leto. To pa

zaradi raznih investicij, n. pr. naprave vodovoda, napeljanega iz zdravega studena na graščinskem vrtu, nabave izdatne zaloge živil, drv in surovin za izdelovanje krtak, ekrata: vsega je bilo dovolj za primerno oskrbo slepcev.

Banovinske podpore je dobival za oskrbovanje 2800 mesečno za difference nastale med zneskom, ki je bil določen, da ga plača društvo za oskrbovanca in onim, ki ga daje občina oziroma sorodstvo posameznih slepih.

Ce odštejemo vse investicije za delovni material, vodovod, nabavo živil in režijo, so znašali stroški za posameznega slepca 285 din.

Dušno pastirstvo v Domu je opravljaval preč. g. dekan in častni kanonik Matija Mrak, ki je pravkar obhajal 80. letnico in ki se mu za njegovo dobroto prisrčno zahvaljujemo. Zborovo petje je vodil g. organist Jože Matko. Posebna zabava je slepcev igranje na razna glasbila in radioaparati. Zelo radi čitajo in pišejo v Kleinovem iglopisu in Brailloevem točkopisu ter poučujejo v tem tudi dole novice.

Za vse ogromno delo in veliko skrb je žel inšpektor Fran Cvek, bivši upravitelj Doma slepih, od zbora priznanje, saj ni bilo lahko krotiti vojno psihozo.

Denarno stanje

Blagajnik g. Martin Poher, višji kontrolor drž. železnice v pok., je očitno finančno stanje društva. Imelo je zelo ugoden finančni zaključek kljub temu, da je število rednega članstva nekoliko padlo v tem letu. Zelo si je pomagalo s prireditvijo »Dneva slepcev«, javno zbirko širom Ljubljane tudi po mestnih ulicah in trgih jeseni l. 1940, ki je prinesla brutto 56.979.75 Din, netto pa 52.263.25 Din, čeprav je odstopilo od teh čistih dohodkov 17.421 Din organizaciji Društva slepih v Ljubljani. Zelo ugodna je bila tudi bilanca, ki jo je pokazalo gospodarstvo v Stari Loki, priključeno našemu »Domu slepih«. Imelo je prav čedne izkupitke ob prodaji doma pridelane povrtnine in ob prodaji krtak, izdelanih od slepcev, ki so jim bili izplačani tudi pripadajoči odstotki.

Čisti dohodek za leto 1940. znaša 65.716.72 dinarjev. Na predlog nadzornega odbora, ki ga tvorijo g. Karel Gruber, višji rač. svetnik v pok., g. Alojzij Kocmur, ravnatelj l. delavskega konsumnega društva in gospa Marija Sadarjeva, šolska upraviteljica v pok., je občni zbor soglasno izrekel odboru razrešnico.

Ker odboru ni potekla funkcijna doba, novih volitev ni bilo.

K sklepu je predlagal član nadzornega odbora g. ravnatelj Alojzij Kocmur, da se, čim se le nudi prilika, kupi še kaka primerna nepremičnina v Ljubljanski pokrajini.

Blagajnik g. M. Poher je odobral za predlog in odbornik g. ravnatelj Maska Kočevar je za to, da občni zbor pooblasti odbor za nakup nepremičnine. S tem predlogom je soglašal ves zbor.

Ker se ni nihče več oglašil k besedi, je gospod predsednik zaključil občni zbor.

Zima se ponuja s prvim snegom

Letošnji oktober se je prav posebno izkazal, saj je bil tako lep, da mu podobnega skoraj ne pomnimo. Navadno je bil vedno oktober tisti mesec, v katerem je vedno nastopilo močno jesensko deževje, ki je trajalo včasih teden ali dva brez prestanka. Navajeni smo bili brati o jesenskih povodnjih, ki so marsikdaj napravile veliko škodo. Letos pa smo imeli z izjemo nekaj dni prvi dve tretjini oktobra ves čas izredno lepo in sončno vreme, pravo babje poletje. Ne velja to samo za Ljubljano, ampak za vso pokrajino. V Beli Krajini, na primer so se kmetovalci držali roka, določene za trgatve in so v resnici tudi iz strahu pred slabim vremenom zaključili trgatve že v sredi meseca. Vsem je sedaj žal, da niso počakali še za en teden. V grozdju bi se nabralo še mnogo več sladkorja in bi bila novina še boljša. Pa tudi sicer se ne pritožujejo, saj bo letošnji pridelek prav dober.

V sredo pa se je vreme občutno spremenilo. Na nebu so se podili oblaki, ki jih je gnil jug, pa tudi deževati je začelo. Ozračje se je znatno hladilo in videti je bilo, da se tepeta burja in jug. V noči od srede na četrtek je prav pošteno lilo, vrstilo so se nalivi, pri čemer je začel zmagovati sever. V četrtek zjutraj so med deževjem že začele naletavati prve snežinke. Tako se nam je ponudil prvi sneg v letošnji jeseni. Hladen veter obeta, da ga znamo dobiti še kaj, čeprav deževje včasih ponehava.

V primeri s prejšnjimi leti ne pomenja prvi letošnji sneg nobene znatne spremembe. Zakaj lani smo dobili prvi sneg 28. oktobra. Tedaj je več dni deževalo, tako da so začele vode znatno naraščati in končno 28. oktobra zjutraj so se zbudili ljubljanci vsi presenečeni, saj je bila Ljubljana čez noč pobeljena. Zapadlo je malo južnega snega, ki ni nikjer napravil posebne škode. Predlanskim je zapadel prvi sneg dva dni prej, 26. oktobra. Tudi tedaj je zapadlo le toliko snega, da je komaj obležal in ga je prvi topelji val zopet pobral. Najbolj neprijeten je bil zgodnji jesenski sneg l. 1936. Tedaj je zapadel že 6. oktobra, kljub zgodnjemu času je močno snežilo. Snega je zapadlo za 10 cm, tako da je na sadnem drevu in raznih prometnih napravah napravil milijonsko škodo.

Sprememba vremena nam obeta za zadnji teden v oktobru le dež ali sneg. Ker je lepo vreme v oktobru bilo tako stanovito, je tudi dreve obdržalo mnogo več zelenja kakor druga leta. Oktobrski dež je navadno povzročil, da je listje hitro odpadlo. Letos pa ima večina dreveja še svoj zeleni okras, čeprav se mu barva preliva že v rdeče in v rjavo. V kolikor se je odpadlo listje zaradi lepega vremena zakasnilo, v toliko bo sedaj dež pospešil odpadanje, in verjetno je, da bo v nekaj dnevih večina dreveja že gola. Nič ne pomaga, jesen je tu in z njo vse sitnosti in težave, ki jih prinašata mraz in slabo vreme.

Mnogi so se veselili, da bo lepo vreme stanovito do konca meseca. To so želeli vsi, ki so hoteli zadnje dni pred praznikom Vernih dš urediti grobove svojih dragih, prav tako pa vrtnarji, ki so vedeli, da bodo ob lepem vremenu mogli prodati mnogo več cvetja. Slabo vreme in hlad boste gotovo zmanjšala obisk na grobovih. Nastopile bodo tudi druge, še važnejše skrbi. Mnogi, ki so odlašali z nabavo drv in premoaga, bodo pohiteli, da se založe za zimo, ki je že potrkala na vrata. Povrtniki, ki so bili doslej več kot dovolj, če je človek imel čez dan opravka zunaj na cesti, bodo morali nazaj v omare. Zimske suknje bodo zopet prišle na zrak. Tudi galoše bodo dobrodošle, saj je Ljubljana znana po plundrah, kadar zapade

prvi sneg. V mrazu bodo še prav posebno dobro odrezali kostanjari, ki jih je letos po Ljubljani res mnogo. Že doslej jim je kupčija lepo cvetela. Sedaj bo pa marsikdo kupil lepo dišeči in okusno pečeni kostanj še zato, da se bo spotoma malo ogrel.

Prerokovati iz sedanje spremembe vremena, kakšna bo letošnja zima, je brezpleden posel, ki ga niti pri poklicnih vremenarjih ne vzamemo vedno zares. Pač bi pa letošnja zima gotovo ustregla prav vsem, zlasti siromakom, če bi bila bolj mila.

Rdeči križ sporoča

Pošto naj dvignejo na Tyrševi cesti 11-l.: Ažman Marija, Emonska 10 a; Bohanec Franjo, Ledina; Cof Emil (verjetno Verstovškova ulica); Cepeljnik Franc, Smarska 43; Čuček inž. Ernest, rudar, glav.; Hafner Franca, Gajeva 3; Jesenovec Franc, prof.; Kaluža Marica, Gosposka 5; Koman Amalija, Zerjavova; Jan Slavko, dramsko gled.; Krošelj, prof.; Mangel Sabina, Mestni trg; Maver Stanislav, pri »Sallus«; Mohorič Vera, Sv. Petra cesta 58; Nachtigal Stanko, Pokopališka 25; Pavletič Vilma, Tyrševa 51; Podbevšek, Tyrševa 170; Podboj, Tyrševa 69; Polič Zoran, Breg 6; Pleško Marija, Florjanska 5; Poličar Antonija, Soteska 4; Prosenčeva Bojana, magistrat; Ravbelj Jelka, Stari trg 7; Skopek Tončka, Stari trg 8; Stojčević dr. Aleksander, Gradišče št. 8; Staral Agnes, Jurčičev trg 3; Turk Neva, Novi trg 5; Vole Ivan, Vodnikov trg 4; Zupančič Maks, Breg št. 6; Caserman Ivan, župnišče sv. Jakoba.

Rdečemu križu so darovali: G. Bajda Marija iz Ljubljane v počastitev spomina ge. Frančiške Kralj 50 lir; g. Lušin Dimitrij iz Mokronoga namesto venca na grob Ivana Kraglja ml. 50 lir; g. Vladimir Nazor iz Ljubljane namesto venca na grob g. Jošta Jagodica 100 lir. — Plemenitim darovalcem iskrena hvala.

Razprave zaradi navijanja cen

Ljubljana, 23. oktobra. V dvorani št. 79 so se danes vrstile mnoge razprave zaradi navijanja cen raznim živilom, posebno mesu. Bilo je na razpravnem programu kar 14 kazenjskih zadev zaradi prestopkov po členu 7 uredbe o cenah z dne 12. maja t. l. Sodnik-podredinec je mnoge obsodil na strožje zaporne in denarne kazni. Prva sta prišla na vrsto mesar Jože in njegova žena Brigita, ki sta prodala neki delavski ženi 37.50 dkg govelega mesa konec junija za 10.50 lir, ko je bila takrat določena najvišja cena 9.50 lir za kg. Izgovarjala sta se, da je morala biti kaka pomota. Bila sta obsojena vsak na 7 dni zaporu, 200 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine.

Hudo obtožbo je dobil neki ljubljanski mesar France, ki je prodal meso in druge mesne izdelke odnosno perutnino po previsokih cenah. Kopuni n. pr. so bili po 30.40 lir kg. Zaradi govejega mesa, ki ga je prodal nad najvišje cene, je bil obsojen na 15 dni zaporu, 600 lir denarne kazni in 114 povprečnine. Zaradi prodaje kopunov in hrenovk je bil pa oproščen, ker sta izvedenca bila glede kopunov mnenja, da je to vrsta perutnine, katere cene niso bile maksimirane in da je bila pri hrenovkah pomota, ko so pozneje našli še druge hrenovke.

Redke so razprave proti pekarni zaradi prestopka po čl. 2 uredbe o peki kruha, ki prepoveduje peko kruha iz same pšenične moke in ki

Vera in zakon

Svetovno znana norveška pisateljica Sigrid Undset, ki jo iz prevodov njenih spisov poznamo tudi pri nas, je že v zrelih letih prestopila iz protestantske vere in cerkve v katoliško. Že kot protestantinja je v svojih romanih z žarko lučjo in neustrašeno svetlo v gnilobo modernih zakonov in s svojih še nekatoliških vidov reševala problem o — zakonski sreči. Toda šele, ko je preučila katoliški nauk o zakonu, spoznala vzvišenost katoliškega pojmovanja o njem, dobila v tem nauku vse, kar je iskala, se je umirilo njeno nihanje. Postala je katoličanka prav posebno zato, ker je videla prav v katoliškem nauku rešena vsa vprašanja, ki jih kopičita o zakonu um in srce.

Že tako veliko število modernih nesrečnih zakonov sili k razmišljanju: Odkod ti nesrečni zakoni? Odkod to, da je zakonski jarem pogosto in za mnoge težak? — Če stvar premislimo prav v globino, pa pridemo do spoznanja: Odkod, ker eden ali oboje zakonca ne premagujeta nerednih samoljubnih nagnjenj.

Brezumni moderni človek opravičuje svojo napačno miselnost čisto z izgovorom, da je krščanstvo v nasprotju z umom in vedo. Če pa hoče biti sam do sebe čisto iskren in resnično ljuben, mora sam pred seboj priznati: Ne zato, ker se krščanstvo ne ujema z umom in napredkom, ampak zato, ker je sveto, ker se ne maram odpovedati napuhu in počutnosti, ker se mi ne ljubi boriti se za njegove vzvišene cilje, zato ga ne maram. — Podobno je z zakonom. Ne kakor da bi bil zakon, kakor ga oznanja katoliška Cerkev, posebno gledé zvestobe in nerazdružnosti, proti pameti, ampak zato napadajo ta katoliški zakon, ker je svet, ker si je treba zakonsko srečo zaslužiti z borbo proti lastnemu nevrednemu samoljubju.

Tudi neki drugi ugovor tu nič ne velja, ugovor: »Katoliški nauk nam stavi zakon v tako idealno višino, da je človeškim močem nemogoče dvigniti se do te višine — torej katoliški nauk o zakonu ni uporaben.« — Vrednost tega ugovora je prav tolikšna kakor vrednost ugovora: Katoliška vera nam stavi tako visoke cilje in naloge, da jih je človeški slabost nemogoče doseči. — Na to odgovorimo: Ali je zdravi pameti mogoče misliti, da nam neskončno modri in neskončno dobri Bog ukazuje nekaj, kar je za našo človeško naravo in slabost v vsakem primeru nemogoče? Vsaka zdrava pamet bo na to odgovorila, da je to nemogoče.

Da je pa za našo človeško slabost, ki nam jo more razložiti samo dejstvo izvirnega greha in njegovih posledic, to nemogoče brez božje pomoči — je pa res! Zato, prav zato je prišel na svet Odrisenik ter nam v svojih resnicah in milostih dal toliko nadnaravnih moči, da moremo z njimi premagati vsako človeško slabost in se bližati čedalje bolj idealni vzvišenosti božjih zapovedi. To velja na splošno o vsem verskem življenju, velja pa tudi gledé zakona.

Ideal katoliškega zakona je tak, kakor ga zahteva zdrava pamet in najsvetejša božja volja in zamisel. Res, da je ta ideal visok. Ali ne v vedi, ne v umetnosti, ne pri ustvarjanju močnih držav, ne pri ustvarjanju blagostnih socialnih razmer, ne pri pridobivanju bogastva, še pri pridobivanju vsakdanjega kruha ne — nikjer, prav nikjer se nič ne doseže brez dela, napora in samopremagovanja za čistost vesti, za posvečujočo milost, za to, da se človek varuje prestopkov božjih zapovedi, greha, sploh za vsako dobroto — ali naj bo edino lep in srečen zakon tisto zlato jabolko, ki pade človeku v naročje, ne da bi bilo treba človeku za to kaj dela in samopremagovanja?

je prišla v veljavo 10. maja t. l. Neki pekovski mojster Jože je bil obsojen zaradi prestopka po čl. 7 uredbe o cenah, ker je prodal lažje hlebčke kruha in ker je 13. maja pekel in prodal bele, mlečne žemljice, ki so bile tudi nekoliko lažje. Pek Jože je bil obsojen zaradi obeh prestopkov na 12 dni zaporu in 500 lir denarne kazni. Nekateri obtoženci so bili zaradi pomanjkanja dokazov oproščeni, več razprav pa je bilo preloženih.

Velik požar v Dragatušu

Ogenj je v Dragatušu uničil v torek, 21. t. m. popoldne vse poslopje trem družinam: Juršak, Držaj in Brodarič. Družine so ostale brez hrane, obleke in stanovanja. Ker je veter močno pihal, se je ogenj hitro razširil in se ni dalo skoraj nič rešiti. Domača brigalna, pa iz Vinice in Črnomlja, ki sta prišli na pomoč, so mogle požar le omejiti. Pri tem se je skazalo, da nam je motorna brigalna nujno potrebna. Ponesrečene družine se usmiljenim srcem zelo priporočajo.

Iz Hrvatske

Zagrebcani morajo biti doma ob 10 zvečer. Z novo odredbo je dovoljeno Zagrebčanom, da smejo biti na ulicah do desetih zvečer. Ob desetih morajo biti zaprti tudi vsi javni prostori, kavarne, gostilne, gledališča, kina itd. Vsako gibanje po ulicah in zadrževanje v javnih lokalih je prepovedano od desetih zvečer do petih zjutraj.

Nastavljeni Slovenci na Hrvaškem. Na Hrvaškem so bili nastavljeni naslednji meščanskošolski učitelji: Fortunat Turk, I. Kranjčič, Marta Okorn, Lovro Fazarin in njegova žena ter Ana Bazek.

Bolezni, zaradi katerih Zagrebčani umirajo. Prejšnji teden je umrlo v Zagrebu 62 ljudi in to zaradi jetike 12, srčnega krča 1, pljučnice 6, ubitih 5, zaradi raka 5, vnetja možganov 4, ostarelosti 3, kapi 2, slabosti 2, vnetja trebušne mreže 1, vnetja ledvic 1, vnetja srednjega ušesa 1, gnitja kosti 1, čira na dvanajsterniku 1, zastrupljenja krvi 1, zastrupljenja s hrano 1, tetanusu 1 in srčne napake 1.

Tudi zagrebska občina je začela z aprovizacijo. Po zgledu drugih mest je tudi zagrebska občina začela z aprovizacijo. Nakupuje večje količine moke, fižola, krompirja, sadija in drugega živeža.

Cene petroleja na Hrvaškem. Uradno določene cene petroleja so: za potrošnike 12 kun za liter. Za prodajalce na drobno 13.60 kun za kilogram. Za prodajalce na debelo: če ga kupijo v vagonskih cisternah 12.85 kun za kg, če pa v sodih, pa najmanj 1500 kun po 13.25 kun za kg, postavljen v skladišče.

Prisrčno sodelovanje med muslimani in vstaji. »Hrvatska svijest«, glasilo muslimanov, ki izhaja v Banjaluki, je za muslimanski bajram v praznični številki objavilo čestitke hrvatskih državnih voditeljev muslimanom v Bosni in Hercegovini.

Uvoz hrvatskih listov v Italijo. Ker ima licenco za uvoz tujih listov v Državo edino Konzorcij za uvoz tujega tiska C. I. S. E., zanj pa »Italijanka obveščevalna družba« d. d. v Bologni, Via Milazzo 11, bo od 1. novembra naprej možno plačati naročnino za hrvatske liste in revije edino preko te družbe, prav tako pa tudi dobivati liste, bodisi posamično, bodisi v večjih količinah.

Drobne novice

Koledar

Petek, 24. oktobra: Nadangel Rafael; Evergist, škof in mučenec; Martin, opat.
Sobota, 25. oktobra: Marija, zavetnica umirajočih; Krispin, mučenec.

Novi grobovi

† Zlatomašnik Leopold Rihar

Iz Kamnika je prišlo sporočilo, da je tam dne 22. t. m. v visoki starosti izročil svojo blago dušo Stvarniku zlatomašnik č. g. Leopold Rihar, bivši dolgoletni župnik v Nevljah pri Kamniku. Dolgega trpljenja, ki ga je vdano prenašal, ga je rešila smrt. Rajni g. zlatomašnik je bil brat kamniškega dekana msgr. Mateja Riharja, ki zdaj prebiva v svojem rojstnem kraju v Polhovem Gradcu in ki mu ob tej izgubi izrekamo svoje globoko sožalje.

Pogreb rajnega g. zlatomašnika bo v petek 24. t. m. ob 10 dopoldne na Zalah v Kamniku. Naj uživa zvesti delavec v Gospodovem vinogradu v večnosti zaslužen plačilo!

† Anton Muren. Dne 21. oktobra je v Dobrničah umrl g. Muren Anton, pošni upravitelj. Pokojnik je bil star komaj 59 let. Bil je vojni invalid, pa je kljub temu svojo službo vestno in prav marljivo opravljal. Pokojnik je bil zelo priljubljen zlasti pri kmetem ljudstvu, kateremu je kot absolvent kmetijske šole na Grmu v maršnem glede gospodarstva pravilno svetoval. Bil je tudi ustanovni član Prostovoljne gasilske čete v Dobrničah. Poklical ga je Vsemogočni, da prejme plačilo, ki naj bo bogato. Zemlja domača, v kateri je želel počivati — naj mu bo lahka! Gospej, katero edino zapušta, pa naše iskreno sožalje!

Vozaške izkaznice za vodstvo motornih vozil

Opazilo se je, da so prošnje za izdajo novih vozaških izkaznic nepopolne ali pomanjkljivo opremljene.

Opozarjajo se prizadeti, da morajo zadevne, nekolikove vloge, naslovljene na Urad za civilno motorizacijo Visokega komisariata v Ljubljani, Gledališka ulica 11, obsegati tudi podatke o stopnji vozaške izkaznice (prva, druga ali tretja stopnja; pri tretji stopnji, v kolikor prihaja v poštev, je treba navesti poleg tega: ali za avtomobile in najemne avtomobile, ali tovarne avtomobile s priklopniki, ali pa za avtomobile v javnem prometu s poimenovalnim navedbo tiste proge).

V pogledu priloge, ki jih je treba priložiti vlogi, naj se upošteva, da izstavljajo kazenske liste drž. tožilstva in te listine zato ne nadomestujejo pravnomočne splošne; dalje, da izdaja potrdila o bivanju uprava policije ozir. pristojna občina in se to potrdilo ne more zamenjati z domovnico. V ostalem je treba prošnji priložiti staro vozaško izkaznico, 2 novejši fotografiji formata 4,5 krat 4,5 cm in v gotovini 5 lir za novo vozaško izkaznico.

— Borei Kristusa Kralja, sotrudniki Regnuma Christi, imajo v nedeljo, na praznik Kristusa Kralja ob 5 popoldne svoj shod v kongregacijski kapeli (levo od velikega oltarja) pri Sv. Jožefu (jezuiti). Povabljeni vsi, ki imajo umevanje in srce za visoko idejo kraljestva Kristusovega v našem narodu in po vsem svetu!

— Okrajni komisar obiskal Dobrnič. 20. okt. je v Dobrničah prisel okrajni komisar g. dr. Otton Griselli. Pregledal si je občinski urad ter ljudsko šolo v Dobrničah in Knežji vasi, kjer si je ogledal vse razrede. G. komisarja so malčki lepo pozdravili. V njegovem spremstvu je bil med drugim tudi komisar iz Trebnjega g. Ban.

— Požar v Kočevju. V noči od srede na četrtek je ob 3 zjutraj začela goriti velika Joštova žaga pri Kočevju. Požar je uničil vso žago, preden je mogla prihiteti kaka pomoč. Škoda je seveda velika.

Sprememba okoliša pošte Kostanjevica na Krki. Kraja Malence in Sajeve se izločita iz okoliša pošte Kostanjevica na Krki, ker se sedaj nahajata na ozemlju, ki je zasedeno po nemški vojski.

— Drž. tehniška srednja šola v Ljubljani. V I. letnik strojnega odseka se sprejme lahko še 15 učencev, ki so dovršili mešarsko šolo ali pa štiri razrede gimnazije. Reflektanti naj predložijo prijave s potrebnimi dokumenti v ravnateljevi pisarni ob dopoldanskih urah najkasneje do sobote, dne 25. oktobra t. l. Podrobna navodila so objavljena v šolskem vestniku.

— Državna ženska obrtna šola v Ljubljani. Za šivalni in prikojevalni tečaj hospitantke se bodo sprejemale prijave dne 24. 27. in 28. oktobra t. l. vsakokrat ob četrti na 5 popoldne v sobi št. 20, prilije.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Ljubljana

1 Rokodelski oder. Izrabite ugodno priliko in si oglejte v nedeljo, dne 26. t. m. ob 5 popoldne zanimivo in vsebinsko bogato Jalenovo štridejanko »Dome«. Vstopnina je nizka. Sedeži po 4, 3 in 2 liri, stojišča po 1 in pol lire.

1 Trafike bodo odšle ob nedeljah in praznikih odprte samo v omejenem številu. Na vsaki zaprti trafiki bo obešen seznam najbližjih odprtilih trafik.

1 Za zamudnike bo cepljenje zoper davico izjemoma še v petek, 24. t. m. ob 16.30 samo v Mestnem domu. Starši iz vse Ljubljane, ki iz

kakršnega koli vzroka njih otroci sploh še niso cepljeni, in tudi vsi tisti starši, ki njih otroci še niso drugič ali tretjič cepljeni zoper davico, morajo k temu cepljenju zanesljivo pripeljati svoje otroke. Izvzeti so samo tisti otroci, ki jih mestni fizikat oprosti letošnjega cepjenja. Cepljenje proti davici je po odloku Visokega Komisarija strogo obvezno ter bodo prekrški te odredbe kaznovani z globo do 1000 lir. Kakor znano, pa morajo starši ali skrbniki pripeljati k cepljenju vse one nad 18 mesecev stare otroke, ki še ne hodijo v šolo. Opozarjamo, da je sedanje cepljenje samo za zamudnike, kakor že prej rečeno.

1 Vse prijateljice klavirske igre opozarjamo na koncert znamenitega italijanskega pianista Carla Vidussa, ki bo v ponedeljek, 27. t. m. ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani. Slišali bomo velik klavirski koncertni spored, ki nam prinaša vrsto najsijsnejših klavirskih skladb. V prvem delu je zastopani Beethoven s dvema sonatama, v drugem delu Brahms, v tretjem delu koncerta pa Ferrari-Trocate in Liszt. Vidusso uživa povsod, kjer je nastopil, sloves enega največjih sodobnih pianistov, ki obvlada svoj instrument z briljantno tehniko. Na redki koncertni užitek, ki nam bo nuden še prav posebno opozarjamo. — Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

1 Lepa zimska jabolka dobite pri Fr. Kham, Kongresni trg 8.

Gledališče

Drama. Petek, 24. oktobra: Zaprt. Sobota, 25. oktobra ob 18.15: »Sesto nadstropje«. Izven. Znižane cene.

Opera. Petek, 24. oktobra: Zaprt. Sobota, 25. oktobra ob 17.30—21: »Aida«. Izven. — Nedelja, 26. oktobra ob 18.15—20.45: »La Bohème«. Izven.

Radio Ljubljana

Petek, 24. oktobra: 7.30 Radijska poročila v slovenščini. — 7.45 Operetna glasba, vmes napoved časa ob 8. — 8.15 Radijska poročila. — 12.15 Vojaška godba. — 12.35 Pesmi in napravi. — 13.15 Napoved časa. Radijska poročila. — 13.15 Vojno poročilo Glavnega Stane Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Orkestralna glasba pod vodstvom Gallina. — 14.15 Radijska poročila. — 14.15 Orkester Cetra pod vodstvom Barzizza. — 14.45 Radijska poročila v slovenščini. — 17.15 Komorna glasba. — 17.30 Skladbe Girolama Frescobaldija izvaja Pavel Rančigaj. — 19. »Parliamo l'italiano« prof. dr. Stanko Leben. — 19.30 Radijska poročila v slovenščini. — 19.45 Simfonična glasba. — 20. Napoved časa. Radijska poročila. — 20.20 Komentar k dnevnim dogodkom v slovenščini. — 20.30 Koncert violončelista Cenda Sedlbauerja, pri klavirju Marjan Lipovšek. — 21.05 Radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanica, ob sodelovanju Drage Sok in tenorista Janeza Lipuške. — 21.35 Bleščeča glasba pod vodstvom Gallina. — 22. Pogovor v slovenščini. — 22.10 Koncert pianista Renza Silvestrija. — 22.45 Radijska poročila.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy, ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Poizvedovanja

Prosim tistega, ki je v nedeljo, 19. t. m. v kolodvorski restavraciji na Grosupljem pomotoma zamenjal kovček na ime Janežič, naj ga prinese nazaj v restavracijo, kjer bo dobil svojega, ali pa naj vsaj vrne knjigo, ki ni moja last in ki zanj nima nobene vrednosti.

Pogrešam Terezijo Skubie, staro 66 let. Obležena je v črn kostim, na glavi ima temnosiv šal. Kdor bi vedel, kje je, naj sporoči na Jakoba Skubie, Ob Zelene jami 3, ali na upravo policije, proti nagradi.

Po državi

Koncert v milanski »Scalici«. 20. oktobra se je začel v milanski »Scalici« jesenski koncertni spored, ki obsega v celoti šest glasbenih nastopov. Prvi koncert je vodil dirigent De Sabata, pod čigar taktirko so izvajali prvo Beethovovo simfonijo, dalje odlomke iz Sibeliusa in Berlioz, preludij iz »Mojsirov-nevece« od Wagnerja in Piz-zettijevo simfonijo. Koncert je v celoti odlično uspel ter je dirigent ponovno dokazal svoje velike glasbene zmognosti. Pizzettijeva skladba je bila to pot prvič igrana in je bila ocenjena zelo dobro ter nagajena z velikim aplavzom.

Peta tekma kmetijskih delavcev. V vseh pokrajinah so se že začele pokrajinske tekme kmetijske delavstva v okviru V. rednih tekem. Take tekme so bile z uspehom izpeljane že prejšnja leta. Letošnje tekme so dosegle še mnogo večjo udeležbo tekmovalcev, kakor lani in bodo zato zaključene z mnogo lepšim in vidnejšim uspehom. Nekatere pokrajinske zveze so tekme že zaključile, od drugih pa prihajajo rezultati tekem sedaj. V kratkem bodo zbrani rezultati tekem iz vseh pokrajin, nakar bodo razdeljene zmagovalcem nagrade.

Poživitve železniškega prometa na omejenih prehodih. Kakor je razvidno iz podatkov, ki se nanašajo na omejeni železniški promet, se je ta v letu 1939-40 v primerjavi s prejšnjim letom, znatno dvignil. Leta 1939-40 je bilo v Italijo uvoženega, kakor poroča »Agite«, 8 milijonov 296.765 ton raznega blaga, dočim je znašal uvoz v letu 1938-39 komaj 3.488.096 ton. Izvoženega pa je bilo leta 1939-40 4.360.227 ton blaga, v letu pred tem pa 2.894.440 ton. Predvsem se je železniški promet dvignil na omejenih prelazih v Domodossoli, Chiassu, čez Trbiž, Brenner. Postojno in Lulino.

Krompirjeve emoke v restavracijah smejo kuhati. Ko je bila izdana odredba, ki prepoveduje pripravljati sveže testenine, so po nekaterih pokrajinah mislili, da je prepovedano kuhati tudi krompirjeve emoke, in pripravljati tudi vsako cvrtje, pri katerem se lahko uporablja nekušana moka. Takšne jedi po gostilnah, restavracijah, hotelih pa tudi po zasebnih domovih, kakor je znano, mnogo pojedjo. »Eco di Roma« obvešča zdaj, da je krompirjeve emoke dovoljeno kuhati povsod.

Zbiranje starega železa. »Eco di Roma« piše: Da se zagotovi železni industriji čimveč starega zavrženega železa, je bil izdan zakonski odlok, ki podrobno ureja zbiranje vseh kovinskih predmetov. Naša industrijska podjetja morajo preskrbeti oboroženim silam potrebna sredstva za doseg zmag. Ker se čuti pomanjkanje kovinskih surovin, s katerimi ne razpolagamo v zadostni meri, je strogo odredeno nabiranje starega železja, ki je podlaga za izdelovanje jekla.

Iz Goriške pokrajine

Po trgovci. Trgatev je končana v vsej deželi. Naj za danes kratko povemo, kako je trgatev uspela v nekaterih delih Spodnje in Srednje Vipavske. Kronberg, Sempas, Osek, Vogrsko, Dornberg, deloma tudi Batuje in Selo so imeli prav lepo, zdravo trgatev. Grozdje je sicer z zamudo, pa vendar še pravočasno dozorelo in postalo sladko, kapljica bo dobra, zlahka in prav okusna Črniče, Malovše, Gojače, Vrtovin, Kamnje del Sela in Batuj, Skrilje, Cesta, Sv. Križ, Plavče, v teh vaseh s trgatvijo niso zadovoljni; trgatev je bila žalostna. Po nekaterih imenovanih krahajih je toča petkrat klestila in je povrh gospodarila še peronospora. Tod je bil pridelek slab in je mnogo vinogradnikov, ki trgatev tako rekoč niso imeli. Ljudje so potrti, obupujejo pa ne.

Umrla je mati revežev. V Devinu so v torek 21. oktobra slovesno položili k zadnjemu počitku zgodnjemu gospodinu Franciško Legiša iz ugledne »Kupčevce« hiše. Dočakala je častitljivo starost nad 80 let. Lani v septembru jo je zapustil njen dobi mož, ki je bil tudi v tako visokih letih. Pokojnica je bila žena kremenitega, močnega značaja. Bila je skrbna gospodinja in krščanska mati, ki je lepo vzgojila svojo družino. Posebno jo je dičilo veliko usmiljenje do ubogih. Na njena vrata ni nobena lačna duša zaman potrkala in je bila daleč okoli znana kot mati revežev. Naj ji dobi Bog obilo poplača njeno dobrotljivost, žalostni družini pa iskreno sožalje!

Iz Trsta

4 in pol leta ječe, ker je poneveril 500 živilskih kart. Pred tržaškim tribunalom je bila te dni zanimiva razprava s sodobno vsebino. Zagovarjal se je uradnik mestnega živilskega urada Jurij Saul, ker je poneveril 500 živilskih nakaznic, katere si je prisvojil, da bi jih razdal potem svojim znancem in prijateljem, seveda proti primerni odškodnini. Vodja urada pa je to zadevo hitro zadelil. — Saul je bil eksemplarčno obsojen. Dobil je 4 in pol leta ječe ter 990 lir denarne globe.

Zadnja operna premiera letošnje jesenske sezone v Trstu je bila Wolf-Ferrarijeva opera »Il Campiello«. Dasi so vse tri prejšnje opere na dostojni višini prikazale muziko Verdija, Mascagnija, Umberta Giordana, je bila vendar uprizoritev Wolf-Ferrarijeve opere najbolj skrbno pripravljena in najbolj zanimiva. Komponist je znal ohraniti starinski čar znane Goldonijeve komedije ter ga združiti z moderno glasbo v posrečeno celoto. Pestro življenje starih Benetk, lepoto te jadranske kraljice, globoko čustvenost tedanjega časa je prikazal z bleščečimi arijami, ki iz pevca izvirajo vso lepoto glasu. Delo je pripravil za oder maestro Podesta s svojimi sodelavci. Bil je to svečan, slavnosten večer, ki je združil številno odlično občinstvo z orkestrom in odrom v harmonično skupnost v čaru lepe glasbe.

Pozdrav iz Gondarja. Med hrabrimi branilci Gondarja so tudi bojovníki iz Trsta in Juljske Krajine. Te dni so poslali Trstu in svoji domovini radiografski pozdrav.

Trgovci morajo izločiti propagandne manifeste. Fašistično združenje trgovcev je obvestilo vse svoje člane, da morajo izločiti v svojih izložbah vse manifeste za propagando, ki jih dobivajo od združenja.

Prodaja krompirja se je pričela v Trstu po trgovinah 18. oktobra. Krompir se prodaja na izkaznice, ki veljajo za olje in mast.

Smrten padec. Na železniški progi proti Nabrežini se je smrtno ponesrečil pri padcu z voza železničar Urban Pasquini.

Iz Novega mesta

Plemenski sejm za bike bo 27. oktobra ob 9 dopoldne na kmetijski šoli na Grmu. Vsi oni kupci, katerim je bilo ob priliki licencovanja rečeno, da si nabavijo bike, naj se sejma udeležijo. Na sejm je treba prignati vse bike nad 10 mesecev stare.

Lukežev sejm. V torek je bil v Novem mestu tradicionalni Lukežev sejm, ki je nekdanji slovel kot eden največjih daleč naokoli. Živino-rejci so na sejm prignali veliko število plemenske goveje živine in rekordno število prašičev. Cene so kljub veliki ponudbi ostale nespremenjene, le cene mladim prašičem so za malenkost popustile. Zaradi zapore nad prodajo tekstilnega in usnjenega blaga živahnost na Glavnem trgu, kjer so se običajno zbrali manufakturi in čevljarji, ni bila taka, kakor prejšnja leta. Dobro je bil založen živilski trg, kjer so se v večji množini pojavile tudi Belokranjske in ponujale znano in cenjeno belokranjsko čebulo. Do zgodnjih popoldanskih ur je bilo živahno vrvenje, ki so ga v mesto prinesli številni kupci in prodajalci iz okolice, ki so marsikak groš pustili tudi v novomoških gostilnah, kjer so nekoliko zalili sklenjene kupčije.

Seja občinskega odbora bo v četrtek dne 23. oktobra ob 5 popoldne v mestni posvetovalnici. Dnevni red obsega 12 točk, med temi odobritev računskega zaključka Mestne hranilnice za leto 1940, in izvolitev novih članov uprave in nadzornega odbora Mestne hranilnice.

Iz Gorenjske

Nemški otroški vrtec v Lescah je v nedeljo slovesno odprl zvezni vodja Lesk. Slavnosti so se poleg drugih udeležili tudi Gauamtsleiter NSV Hauber, Gauschatzmeister Strutz, politični komisar iz Radovljice, leški župan in vodstvo okraja. To je drugi šolski vrtec na Gorenjskem.

Mladinska zborovanja je priredila Koroška zveza v Skofji Loki, Kranju in Trzinu.

Prometna nesreča pri Jesenicah. Jeseniški delavec M. Bolka se je te dni na kolesu vozil po cesti proti Javorniku. Za njim je privozil osebni avto, ki se je v kolesarja zadrl ter ga vrgel, da se je poškodoval. Tudi avto je zadrl ob cestni kamen ter obstal poškodovan. Praviilo, da je nesreče kriv kolesar.

Razstavo plemenskih bikov so imeli v Kranju, kamor je bilo prignanih 31 bikov. Inž. Gayl je imel uvodni govor ter pohvalil gorenjske živinorejce, češ, da so dobri rejci.

Povečana Koroška. Nemški listi poročajo, za koliko je zdaj Koroška večja, ko sta ji priključena Gorenjska in Mežiška dolina. Novo ozemlje obsega 3503 kvadratne kilometre, izmed katerih odpade na Mežiško dolino 379 kv. km. Prebivalstva je v novih krajih kakih 205.000, izmed katerih jih je 19.000 v Mežiški dolini.

Dve nesreči pri delu. Pri vrtnanju predora na Homcu pri Prevaljah je voziček stisnil ob skalo 46 let starega delavca P. Kozamernika, ki so ga morali prepeljati v bolnišnico v Slovenski Gradec. — Pri nepravilnem ravnanju z acetilensko svetilko se je 17 let stari Alfonz Poločnik v Guštanju nevarno ožgal. Tudi njega so prepeljali v Sl. Gradec.

Iz Spodnje Stajerske

Prvo nabiranje za nemško zimsko pomoč bodo na Spodnjem Stajerskem imeli prihodnjo soboto in nedeljo.

Nemški umetniki na Spodnjem Stajerskem. Pretekli ponedeljek, dne 20. t. m., se je pripeljal v Maribor 13 nemških likovnih umetnikov, ki bodo na povabilo nemškega propagandnega ministra ostali tukaj dva tedna ter bodo slikali krasote te dežele.

Poklicne šole, ki naj otrok začne vanje hoditi, kakor hitro skonča ljudsko šolo, so ustanovili Nemci na Spodnjem Stajerskem. Te šole so v Celju, Ormožu, Konjicah, Sevnici, Ljutomeru, Marenbergu, Mariboru, Ptuj, Brezicah, Rogški Slatini, Šoštanju, Trbovljah, Sloven. Bistrici, Slovenskem Gradcu in v Radgoni. Te šole so obvezne ter morajo vanje hoditi vsi otroci iz okoliških občin.

Le krompir v oblihal! Nemški listi opozarjajo, da je zaradi varčevanja po gostilnah in javnih kuhinj treba krompir kuhati le v oblihal, da surovega krompirja pred kuho nikakor ne smejo več lupiti.

Odbijači so ga stisnili. Poštni uslužbenec Franc Friedauer iz Maribora je hotel na mariborski postaji skočiti čez tir, na katerem so pravkar premikali tovorni vagon. Prišel je med odbijače, ki so ga stisnili čez prsni koš. Z nevarnimi notranjimi poškodbami je bil ponesrečenec prepeljan v bolnišnico.

Iz Srbije

Obvezna prijava sovražnega premoženja. Po veljavi za zasedeno srbsko ozemlje je odredil da se mora pri glavnem opolnomočencu za gospodarstvo prijaviti premoženje vseh državljanov Anglije, Francije, Egipta, Sudana, Iraka, Monaka, Sovjetske zveze kakor tudi premoženje oseb, ki imajo v teh državah svoje stalno ali začasno bivališče.

Omejitev železniškega prometa v Srbiji. »Donauzeitung«, nemško glasilo v Srbiji, sporoča: »Srbsko železniško ravnateljstvo sporoča, da je od 17. oktobra ustavljen celotni direktni železniški potniški promet v Srbiji. V prometu ostanjejo nemški brzovlaki in nekateri lokalni vlakov. Promet v Banatu se bo pred kratkim opravljal še naprej.«

Prosvetni ministar srbski mladini. Srbski prosvetni ministar Velimir Jonić je govoril po radiju mladini o reformah šolstva in celega prosvetnega sistema, tako da se bo narod povrnil k sebi, svojim idealom in izročilu. Poudaril je važnost družine, o generalu Nediću pa je rekel, da je vzel križ srbskega naroda na svoja ramena v času, ko je pretežko biti Srb.

Mišek in Netopir

Kakor bi ga bil prinesel vihar, je prijahal na dvorišče črednik. Mišek je potegnil izra pasa esmakres. Tedaj pa je prepoznal gospoda Lisjaka. »Namenjen sem v mesto, da poterjam nekaj denarja za prodano govedo. Prišel sem, da bi poprosil strica Jurčka, da mi da kakšno spremstvo na pot.

»Ali hočete dva, tri črednike?« je vprašal Mišek.

»Kaj naj mi bodo čredniki!« je zamahnil z roko. »Najbolj zvitega in pogumnega fanta, kar jih je na vašem posestvu, bi rad vzel s seboj — gospoda Miška!« je poudaril gospod Lisjak.

Na pragu se je prikazal stric Jurček. »V banko sem namenjen po denar, pa bi rad, da me spremi gospod Mišek,« se je obrnil gospod Lisjak do strica Jurčka. »Precej denarja bom dvignil, zato bi rad imel s seboj zanesljivo osebo,« je napletal gospod Lisjak stricu Jurčku.

»Veseli me, ko vidim, da imate takšno zaupanje v mojega nečaka. Vendar vas prosim, pazite nanj, da se mu kaj ne pripeti!« je naročil.

»Kar brez skrbi bodite, gospod sosed! Nič hudega se nam ne bo zgodilo,« se je smejal gospod Lisjak.

»Ta mladenič se zna presneto dobro paziti. Pa tudi na mene bo pazil,« se je muzal Lisjak.

»Oči odprti! In previdnosti!« je pošepetal stric Jurček Mišku na ušesa, preden je odjahal z Lisjakom.

»Kmalu se vrni! Slabe slutnje imam,« je kričala za njim Miška.

»Brez skrbi bodi. Miška. Netopir se niti prikazal ne bo!« je vpil Mišek in pomahal Miški v pozdrav.

KULTURNI OBZORNIK

Sport

Narte Velikonja:

»Pod drobnogledom«

Letošnji petdesetletnik Narte Velikonja že dalj časa ni izdal kakšne svoje knjige. Zanj je bilo Besede, ki so izšle na Goriškem, dočim je njegova prejšnja pisateljska žetev dobro znana. Kdo ne pozna Višarskih polen, ki je bila ena najboljših Mohorskih Večernic? In Sirot, ki so prevedene tudi že v hrvaščino? Njegovega Našega psa ali zbirko Otroci, s katero je začel zbirati svoje novice s pretežno mladinskimi motivi? Ti so ga vedno privlačili ter si njegovega pisateljskega sveta ne moremo misliti brez sodelovanja otrok. Otroci, Sirote, Naš pes — to vse so knjige novel in črtic ter krajših stvari, ki niso pisane zgolj za otroke, temveč odkrivajo psihologijo otroka ter nam kaže otroški svet v zvezi s celotno družinsko problematiko. To je ena plat Velikonjevih stvaritev, dočim je druga, ki se je pokazala v njegovih, žal dosedaj še ne zbranih novelah, ravno psihologija zakona in notranja analiza sploh (Gospa Amalija, novele v Domu in svetu itd.). Psihološka problematika tipov ter otroški svet: to sta torej torišča, kjer se udeležuje Velikonja: piro, včasih malo trdo in stvarno ter ne prenese liričnosti in širokih period, ker mu gre za misel, za notranji preobrat in smisel vse zgodbe. Njegov slog je zato suh, trd, lepljen, toda nazoren, precizen in stvaren ter spominja na ruske psihologe. Včasih pa ga prav ta gola misel napravi manj razumljivega, ker misel premalo vokviruje v okolje in jo premalo objektivizira.

To velja v splošnem za tega odličnega slovenskega novelista.

Pred tedni pa je napovedal v listih izid dveh novih zbirk pod naslovom »Pod drobnogledom« in »Zbiralna leča«, ki sta v nakladi pri Novi založbi v Ljubljani. Prva je že izšla in smo njen izid samo glosirali (cena 18 lir).

»Pod drobnogledom« je zbirka — kakor pravi avtor v posvetilu —: burk, čenč in norčij, ter jih posveča »smehu primarija dr. Antona Breclja in navidezni brezskrbnosti kliničnega asistenta dr. H. Ortynskega«, dvema zdravnikoma, ki sta pisatelju rešila življenje pred nekaj leti v njegovi hudobni bolezni, ko mu je ohromela desna roka ter piše sedaj samo z levo. »Zato naj ves smeh in vso nevoljo« pripisujemo onima dvema, ki sta ga rešila. Tako v posvetilu. Toda te »burke in čenče«, ki so slogovno naslonjene na Milčinskega sarkastične feljone (kar se pozna tudi v sintaksi tu in tam in moti), pa niso samo feljonskega značaja, temveč se spremenijo pod roko pisateljevega ostrega pogleda na svet v prave psihološke novice prvovrstne cene. Tako zlasti prva »Najlepša kavarnar«, v kateri je toliko življenjske tragike povedane skozi solze karikiranja. Al ina primer »Zmrzli deček«? Kakor da berem Dickensa. Tudi »Cigan Miško« je čisto novelistična črtica. Nato pa se že začnejo jedke karikature družinskega življenja, z otroki v ospredju, kjer so najbolj uspele gotovo »Dijake« ali »Sonjice«, pa tudi »Naša Minka«. »Zgodba o radju« je pravi feljton, ki najbolj spominja na Milčinskega metodo in njegov način karikiranja. Slabša je »Kresnica« ter »Rubeženc«, ki mi ni razumljiva ter jo štejem med tiste Velikonjeve stvaritve, pri katerih je misel vse premalo objektivizirana ter preveč raste iz racionalnih osnov. Posebno poglavje v tej zbirki pa je zbirka smešnih dogodivščin v družini Preloga in njegove potomce. Kakšna kabineta kosa sta prvi dve črtici »Svakinje« ali Borut in Miklavž! Tu že ni več samo karikatura, tu je v ozadju že tragedija pokolenja in ironija, kakor jo poznamo iz ruske klasične komike (Gogol). In potem Pension Kondor, kakšna satira je to, obenem pa vendar fina psihološka študija s potezami Dickensovega gledanja. V zadnji črtici pa se spominja svoje petdesetletnice ter je bolj prigodniškega značaja ter pravo Velikonjevo »kramljanje«.

Tako je ta zbirka karikatur in satir »Pod drobnogledom« v marsičem napredek Velikonjeve pripovednice, zlasti v prvih črticah, ki niso samo kramljanje, temveč prave psihološke študije, gledane z očmi karikaturlista in gogoljskega tipiziranja človeških slabosti. Če je nekaj malo slabših (predvsem »Kresnica« in druge), pa druge zato s toliko močnejšo notranjo silo pokažejo pravi notranji tragični značaj na zunaj smešnega dogodka. Ni pa ta zbirka lahko čtivo. Slabost knjige je morda prav ta, da se lahko bere le počasi, čemur je vzrok Velikonjev zgosteni slog ter po svoje zasukan stavki in misli. Tudi — kot rečeno — preveliko slogovno posnemanje Milčinskega v sintaksi zavira branje.

Vsekakor je knjiga zanimiv donesek bolj k slovenski psihološki novelistiki kakor pa k slovenskemu humorju ter jo priporočamo vsem, ki hočejo gledati pod drobnogledom na napake nas samih, naših družin in predvsem naših otrok.

Jalenov »Dom«

na Rokodelskem odru

V nedeljo, 19. oktobra je začela igralska družina Rokodelskega odra novo sezono. Za prvo predstavo si je izbrala Jalenov »Dom«, dramo v štirih dejanjih, ki je privabila toliko občinstva, da je bila dvorana skoraj polna.

»Dom« je sicer Jalenov dramatični prvenec, a je lepo in močno delo, ki ne bo zastarelo. Utrli si je pot na vse odre in je ena izmed najbolj priljubljenih vseh ljudskih iger, kar ni nič čudnega, ko vrši veliko poslanstvo s svojo vodilno mislijo, da je dom temelj vsega našega življenja in zato vreden vse ljubezni in vseh žrtve.

Igralci in igralki so se z umevanjem vživel v dejanje in svoje vloge kar zadovoljivo podali. Zadovoljivo pravim, ker bi rad nekoliko več gorenskega obeležja, iz katerega je igra zajeta. Posamezni, na pr. Tine in zlasti sosod Krčmar pa še Angela so bili pa prav dobri. Občinstvo je z velikim zanimanjem sledilo igri in tudi avtor, ki je bil navzoč, je bil zadovoljen. Njegovo priznanje je pač najboljša spodbuda za rokodelsko igralsko družino, ki bo gotovo od igre do igre še lepše pokazala svoje zmognosti.

V nedeljo, 26. t. m. bodo »Dom« ponovili. Gotovo bodo odrepili to in ono pomanjkljivost popravili in zabrisali, ker je avtor po predstavi, ko so se spomnili njegove petdesetletnice, igralcem povedal, kako je treba to in ono izboljšati. Kdor hoče torej videti to lepo domače delo na našem najstarejšem odru, naj v nedeljo ne zamudi ugodne prilike in naj obišče Rokodelski dom ter s svojim obiskom opogumi rokodelsko igralsko družino, ki se z idealno ljubeznijo posveča naši dramatik.

Vrtec, št. 2. — Druga številka mladinskega lista Vrtec, ki izhaja sedaj že 72. leto, je izšla v svojem rednem terminu. Kot pesnik je v tej šte-

O prehrani športnih tekmovalcev

Poleg treninga spada pravilna prehrana tekmovalcev med najvažnejše pogoje za doseg večjih uspehov. Dolgo časa se športni teoretiki niso bavili s problemom hrane. Zadnja olimpiada v Berlinu pa je dala znanstvenikom toliko materiala in izkušenj, da se še vedno ponavljajo razprave o športni dieti.

Za časa olimpijskih iger so stanovali tekmovalci — bilo jih je več tisoč — v krasno urejeni olimpijski vasi. Glede izbire hrane so imeli povsem proste roke: vsako moštvo je lahko naročilo takšno hrano, kakršno je uživalo doma, odnosno, kakršno so predpisali vodje posameznih zastopstev. O izboru hrane in količinah so vodili strokovnjaki posebne beležke, na podlagi katerih je objavil dr. Carl Diem znanstveno dragocene podatke.

Zanimivo je, da so bile kuhinje posameznih narodov zelo različne. V naslednjem podajamo nekaj primerov olimpijskih jedilnih listov.

Nemška kuhinja: Tekmovalci so jedli surova jetra, bel sir z oljem, veliko jajc — večinoma po štiri pri vsakem obroku. Zajtrkovali so pred treningom piščo, po treningu pa obilnejše. Lahkoatleti so se hranili normalno. Naročali so vse vrste pečene in dušene mesa, zlasti pa veliko sadja in zelenih prikuh, pomešanih z moko. Riža niso skoraj nič pojedli, pač pa veliko paradiznikov in salat. Pili so samo mleko in sadne sokove. Uživali so vse vrste kruha z velikimi količinami surovega masla.

Finska kuhinja: Veliko narezka vseh vrst, zraven črn in bel kruh, mleko in veliko surovega masla. — Vsak dan sadne juhe, mlečne močnike že pred treningom in sire vseh vrst. Šunka in slanina, katero so prinesli s seboj. Topla jedila večinoma samo zvečer, zraven sladke prikuhe s

krompirjem. Ko je bil trening na višku, so omejili uživanje sadja.

Italijanska kuhinja: Italijani so se pridrževali v vsem navodil svojega zdravnika. Užili so veliko testenin z omakami in parmezanom. Pri vsakem obroku so imeli tudi močnate jedi. Težkoatleti so jedli veliko mesa, boksarji pa so dobili dva dni pred tekmami večinoma juhe z jajci. Dnevni obroki mesa in sadja so bili srednje veliki. Pili so kavo in chianti. Od kruha so imeli najrjajši žemlje.

Japonska kuhinja: Zjutraj so imeli juhe z mesom, zatem zelenjave in sojo z rižem, jajca sadje in kruh. Opoldne meso (večinoma svinjsko), zelenjave, riž, krompir, čisto tudi sladke jedi. Zvečer govedino ali ribo z rižem. Zelenjave in solate so redno mešali s sojo. Radi so jedli tudi konzerve, katere so prinesli s seboj.

Bivša jugoslov. kuhinja: Jedli so vse vrste mesa, pražene s svinjsko mastjo, prirejenega z omakami. Veliko zelenjav, krompirja in sadja. Dalmatinci so radi naročevali močnate jedi. Težkoatleti so dobili vsak dan dvojne obroke mesa. Pili so kavo in mleko.

Ameriška kuhinja: Opoldne in zvečer so jedli dušeno goveje, ovčje ali telečje meso. Pečeno niso jedli, razen perutnine. Pred tekmami surovo pečene steake. Za zajutrek vsak dan jajca, šunka ali slanino in oranžade. Po zajutreku sadje. — Zraven zelenjav so imeli vedno pečeno krompir. Od sladkih jedi so naročili največkrat ledene kreme.

Kakor vidimo iz navedenih primerov olimpijskih kuhinj, so uživali tekmovalci zelo obilno in pestro mešano hrano. O znanstvenih ugotovitvah dr. Diemove razprave o športni dieti pa še prihodnji kaj.

Bolgari za srečanje z Berlinom. Hrvatski nogometni prvak bo igral 25. t. m. proti reprezentanci Sofije, dan pozneje pa proti kombiniranemu bolgarskemu moštvo. Glavna tekma bo 1. novembra, ko se bosta pomerili reprezent. Sofije in Berlina.

Svetovno prvenstvo v kajaku za leto 1942 je bilo povrnjeno Nemčiji. Smatrajo pa, da ga še ne bo mogoče organizirati in bodo priredili na Starmberskem jezeru namesto svetovnega samo evropsko prvenstvo.

Ali veste tole!

Če naročite »Slovenčev knjižnico« boste podprli tudi številne grafične delavce, ki bodo ostali pri delu

Nered na našem tramvaju

Pri vedno večjem navalu na električno cestno železnico se je tudi na tramvaju razpasla nediscipliniranost in površnost, da ljudje več ne upoštevajo predpisane reda. Če pa hočemo, da bo tramvaj res služil svojemu namenu in ljudji naglo prevažal, mora sleherni potnik upoštevati predpise, biti obziren in nagle.

Predvsem nas napisi v tramvajskih vozovih opozarjajo na hitro izstopanje pri prednjih vratih ter hitro vstopanje pri zadnjih vratih. Vstopimo torej samo zadaj in izstopimo samo spredaj, da ne bo gneče pri vratih ter bodo s tem zmanjšane zamude, ki nastanejo s čakanjem na malomarne potnike. Ne razgovarjamo se na postajališčih ter ne pustimo milostno čakati potnikov, sprevodnika in voznika za nadaljevanje vožnje! Ne tiščimo pri prednjih vratih v voz, da drugi potniki ne morejo izstopiti! Če tega ne bo mogoče doseči z disciplino potnikov, bo uprava tramvaja prisiljena prosi policijo za asistenco. Zato se pa morajo potniki na vsak način pokoriti navodilom službojučega osebeja.

Navadno so ploščadi nabito polne, toda prošnje sprevodnika, naj se gneča pomakne v notranjost voza, navadno nikdo ne usliši. Namesto, da bi se ljudje pomaknili v notranjost voza, mora osebeje poslušati razne zafrkacije, ki so dokaz pomanjkljive vzgoje nediscipliniranih potnikov. V notranjosti voza naj potniki ne sedajo tako, da sede na robu klopi ter s koleno in po vozu raztegnjenimi nogami ovirajo prehod. Sedite tako, da je klop popolnoma zasedena in hodnik prost za prehod drugih potnikov! Nikdo tudi nima pravice, da zavzame dva prostora. Pokladanje ročnih torbic, polnih živil, na klop, ki večkrat tudi ponesnažijo klopi, nikakor ni na mestu. Posebno pa marsikdo smatra metanje ostančkov jedil, predvsem pa kostonjeve lučine za prav poseben okras tramvajskih vozov in hodnikov na postajališčih. Kako malo imajo potniki smisla za red in snago, imamo jasen dokaz, da skoraj noben potnik ne vrže takih ostančkov in vozniških listkov, v posebne za to napravljene omarice pri vratih, pa čeprav so omarice na zelo vidnem in praktičnem prostoru. Postajni otok na Ajdovščini, nastan z lučninami kostonja in vozniški listki, je očitna sramota za vse ljubljansko prebivalstvo. Prodajalci prodajajo kostonj v papirnatih vrečkah, kjer je pač dosti prostora za same lučnine kostonja. Povsod po mestu so koški za smeti, v vsakem tramvajskem vozu pa poseben predalček za vse odpadke. Izgovora torej ni, da nimamo kam z lučninami, zato je pa tudi popolnoma upravičeno, če bo osebeje tramvaja

Napačna imena morij, mest in dežel

Pri raziskovanju posameznih zemljepisnih pojmov lahko pogosto ugotovimo, da temelje na čisto napačnih predpostavkah. Ljudje so dajali dostikrat imena mestom, rekam, morjem in deželam v zmoti. Zato bo vsak razočaran, če misli, da je Rdeče morje dobilo svoje ime po »rdeči« barvi svoje vode. Ne samo, da voda ni rdeča, tudi nobene druge barve pojava ni, ki bi bil v zvezi z rdečo barvo. Voda Rdečega morja je bistra, prozorna in modrikasta. Morje je dobilo sedanje ime samo zato, ker so ljudje napačno prevedli ime, ki ga za to morje uporabljajo vzhodni narodi. Na Vzhodu namreč strani neba označujejo z barvami in pri njih pomeni »rdeče« morje dejansko južno morje. Tako je od starega južnega morja nastalo Rdeče morje.

Slično je s Črnim morjem, katerega površina je svetlo zelenkaste barve. Črno morje prišlo od svojega sedanjega imena zopet samo zaradi tega, ker pri vzhodnih narodih pomeni »črno« severno, in so to morje imenovali Severno morje.

Niso pa samo morja dobila napačnih imen. Isti primer je tudi z rekami mesti in deželami. Nr. pr. največja južnoameriška reka se še danes imenuje Amazonas. Do tega imena je prišla na čuden način. Španski mornar Francisco de Ortelana je prvi človek iz Starega sveta, ki je prijadral v to reko. Na obalah široke reke je videl vse polno domačinov z dolgimi lasmi. Niti malo si ni mislil, da bi bili to možje, temveč jih je smatral za oborožene žene na konjih. Prave Amazonke. In je tako tudi imenoval odkrito reko.

Na slični zmoti sloni tudi ime glavnega mesta Brazilije Rio de Janeiro. Če bi to ime prevedli v slovenščino, bi pomenilo »Reka Januara«. Nekoliko čudno ime, ker v bližini mesta sploh ni nobene reke. Ime pa izhaja od slovitega pomorščaka Diaza de Solis, ki je priplul na mesto, kjer stoji današnji Rio de Janeiro na Novo leto 1513. Morski zaliv je smatral za ustje reke ter je kraju dal ime po mesecu, v katerem ga je odkril.

Zanimiv je tudi postanek imena Kanada, ki ga je tej deželi dal Francoz Denys. V deželi je prišel šele potem, ko jo je odkril že več španskih pomorščakov, ter ji je dal ime, za katerega je mislil, da ga za to deželo uporabljajo domačini. To misljenje je pa bilo čisto zmotno, ker so mu domorodci hoteli z njim dati prav za prav evropski naziv. Domačini so namreč pred tujci za svojo zemljo uporabljali dve besedi, ki so jih čuli od Špancev, in sicer »aca« in »nada«. Z njima so Španci izražali svoje razočaranje zaradi siromašnosti dežele, v katero so prišli. V prevodu besedi namreč pomenita »tu ni ničesar«. Radi nesporazuma med Denysom in domačini je Kanada dobila svoje sedanje ime.

take ljudi, ki mečejo kostonjeve lučine po vozovih in na postajališčih, prisililo, da bodo morali pobrati vse lučnine in se pogovoriti s stražnikom zaradi prekrškov cestno policijskega reda.

Posebno mnogo dam ne mara v tramvaju sedeti, da si ne zmečkajo plašča ali obleke. Zvečini pa zavzemajo kar dva prostora, ker moški čakajo, kdaj bo fina dama izvolila sedeti. Take dame že zaradi slabe vzgoje, ker drugi zaradi njih morajo stati, ne zaslužijo tega imena ter je zato popolnoma upravičeno, če bo sprevodnik za dva prostora zahteval tudi plačilo dveh vozovnic. Prava dama bo svojega soseda opozorila na prazen sedež.

Moski pa spet greše na drug način, ne sicer proti predpisom, temveč proti dobri vzgoji. Ko so ploščadi nabasane polne, je med njimi tudi strasten kadilec, ki si z največjo težavo v gneči prižge svojo cigareto, čeprav se vozi samo 5 minut. Sosedje in sosedje so v nevarnosti, da ji prepreže obleko, vsem pa kviri zrak, kar je posebno neprijetno pozimi v mrazu pri zaprtih vratih. Dobro vzgojeni gospodje torej v gneči ne bodo kadili.

Ker smo že pri slabem vremenu in mrazu, moramo pomisliti tudi na prepih v tramvajskih vozovih. Slehernemu je pač umljivo, da iz notranjosti voza izstopajoči potnik za seboj zapre vrata ter s tem sopotnike obvaruje pred hudimi posledicami prepiha. Kako malo je takih potnikov, ki bi pazili na zdravje sopotnikov, se lahko vsak sam prepriča. Veliko več pa je takih, ki se pri odprtih vratih razgovarjajo kakor doma na kuhinjskih vratih. Sopotniki jih popolnoma nič ne zanimajo, čeprav tudi sami stojijo na prepihu.

Nazadnje se pa vedno jezimo na zavlačevanje, ker velik del potnikov nima drobiža za vozovnice. Zato pa opozarjamo na opomin uprave cestne železnice, naj vsi potniki plačujejo vozovnice z drobižem. Zaradi pomanjkanja drobiža v prometu in pri sprevodnikih se bodo sicer pripetili neljubi prizori, ko bo moral tisti, ki nima drobiža za vozovnico, prekiniti vožnjo.

»Strašno, kako visoko nas zanašajo valovi!« »Že, toda pogledaj, kako lep je razgled s teh visin.«

»Dragi stric!« piše Jure svojemu stricu, vladnemu svetniku. »Žele me veseli, da prideš malo k nam na kmete. Žal, ne bom mogel priti na postajo po tebe. Z istim vlakom kakor ti se bo peljala tudi moja žena. Ker pa se še ne poznata, imej pod pazduho gosko, da te bo šla lahko spoznala.«

Prva partija

»Imate prav,« je priznaval paznik. »Prizgite si cigareto, Suchanek!«
»Hvala, že imam,« se je branil očka in se oziral v zadregi po drugih.
»Kar prižgite si!«
Očka Suchanek, ves nesrečen, vzame še eno cigareto. »No, torej prav lepa hvala, ampak jaz prav za prav ne kadim, kvečjemu pipo. To sem vzel za zeta Faltysa. Pepek, nočeš?«

»Nočem,« Pepek grdo gleda in vleče svojo smrdljivo cigareto. Nič ne pomaga, razpoloženje je nivo, tudi Andres se grize v ustnico, obraz mu postaja trd in pepelnat. Samo tesar žari, in Adam — kakor da ga ni tam. Pred seboj ima nedotaknjen kozarec in mežika z vpadlimi očmi.

Zdajci je Pepek hitro pomečkal cigareto in se postavil pokonci kakor šolarček. »Fantje,« je rekel, »Hans je tukaj.«

In vstopil je gospod Hansen, pokimal partiji z nosom in sedel k najbližji mizi.

XV.

Vsa partija je vstala. »Dobro večer!« je pozdravil Martinek za vse. In Hans je prijateljsko pokimal. Paznik Andres stoji kakor vojak, kakor da hoče javiti: tako in tako, javlja se paznik Andres in njegovo moštvo; Adam Josef, Suchanek Anton, Martinek Jan —.

Martinek Jan je mirno sedel, s hrbtom obrnjen h gospodu Hansenu. Ampak to je hrbet, ravlen in močan kakor vrata pri kašči. Vsa partija seda v zadregi, zadnji paznik Andres, pa še z nekakim priklonom, kakor da se za to opravičuje pri sosedni

mizi. Toda Hans ne gleda več in bobna s prsti po mizi. Nastala je tišina, kakor v šoli.

»Tak povejte kaj!« je rekel Pepek in se obrača z očmi na Andresa, da naj začne. Ampak Andres, kje neki! Manj ga je kakor sicer, in sedi na kraju stola, da se človeku kar smili, in pomežikuje tesarju, češ, znači ti, prijatelj! »No, da,« je začel govor Martinek in mežikal Stanku, toda Stanko ima zdaj oči samo za gospoda Hansena. Glejte, ljudje, on je tudi prišel med nas! Takšno ženo ima doma, o, bi vi gledali, in oba se imata rada, to vam je ljubezen, da se ne da povedati. In vidite, doma jo je pustil in je prišel za nami. Jaz moram k svoji partiji, ji je rekel, da bodo fantje videli, da spadamo ekupaj. — Stanku srce kar razbija od veselja in ponosa. Torej vidite, kakšna partija smo mi! Tudi Adam je prišel, tudi Andres, tudi gospod Hansen! — Kakor da smo ena družina in več ko družina. Družino pustijo doma in gredo — fantje k fantom. Tako mora biti, čuti Stanko. Mi moramo skupaj držati, čuti Stanko. Mi moramo skupaj držati, če zaradi dela; in ve, ženske, ve morate stran, mi se vrnemo, toda najprej je partija. Tako je.

Stanko se ozira po partiji in skoraj mrzi ga od navdušenja. Jaz vas imam rad, vi moške, jaz vas imam rad, tako da vam ne morem povedati kako. Se nikoli nisem bil tako srečen — človek bi vas objemal, ko takole skupaj sedite. Pivo je čutili iz vas in tobak, kocinasti ste, sama kost in ščetine, ampak če bi vedeli, kako ste lepi! To vem samo jaz — in gospod Hansen gotovo tudi; Hans to ve, in zato je prišel za vami. Da, tudi Andres je lep, tudi Matula in Pepek, vsi. Sam Bog se vas ne more nagledati in si misli: to so pravi fantje, prvi izmed vseh so odšli v jamo in izvršili toliko dela; kje na svetu bi se našla druga taka partija! Pa počakajte, jutri bomo z golimi rokami lomili tisti steber, tik-tik-tik, dajejo tisti trije znamenje;

že gremo po vas, plazimo se po trebuhu in dvigamo s svojimi hrbti to zemeljsko skorjo, ki vas tišči k tlom; rup, zemlja se odpira, tu so naše roke. Srečno, tovariši, za živa pokopani! Javljaj se vam prva partija: Hans Hansen, inženir, Andres Jan, paznik, Adam Josef, kopač, Suchanek Anton, kopač, Martinek Jan, jameški tesar, Matula František, zidar, Falta Josef, imenovan Pepek, pomožni kopač. In Stanislav Pulpan, z dovoljenjem vozač.

Stanko prebira z očmi drugega za drugim. Kako sedijo, reveži, nekoliko prisiljeno in slavnostno, in le komaj vzdržujejo nekaj kakor pogovor. Tak vidiš, pes Andres pojasnjuje Pepku, kako se dela kopaški izpit; in Pepek niti ne migne z očmi in pravi »da, da,« — to so reči! Če Pepek pravi »da,« potem se je moralo na svetu že marsikaj izpremeniti. Tudi drugi zdaj pa zdaj nekaj pripominjajo in uporabljajo za to izobražene in neobičajne besede: to je vseeno, če gospod Hansen ne razume češki, — tu med nami je, in to je torej že drugačna družba. Martinek sedi vzravnan kakor priden deček, velike šape drži na kolenih; Pepek — kakor pazljiv šolar, zamračen od samega prizadevanja. Matula ne spusti pasjih oči z gospoda Hansena, očka Suchanek se vrti in najraje bi se iz same gorečnosti oglašil kakor marljiv učenec v razredu: prosim, jaz, jaz, jaz to znam. Andres je skromen in prizadeven, — i no, prav kakor gospod učitelj, če mu pride v razred šolski nadzornik. Samo Adam se spet nekako pogreza vase; nagrbil je hrbet in mežika na svoj nedotaknjeni kozarec; in gospod Hansen, ta eploh o ničemer ne ve in riše nekaj na staro kumento — najbrže bo to nekaj s tistim jamskim patentom.

Gospod Hansen je vzdignil glavo in pomignil z nosom Stanku: pojdithe sem! Stanko se je napihnul, da ga je kar bolelo, in zaletajoč se v vse stole šel k Hansenovi mizi; hotel je korakati v nemarno in hkrati gibčno, pa mu ni uspelo; to je že vse-

eno. Gospod Hansen mu kaže z dolgo roko, naj sede; za usedom je še črn od premočnega prahu, kar Stanka močno gane, — revež, še dobro umiti se ni utegnil, da bi mogel teči k gospe Hansenovi, in zdaj sedi tu z nami! Hansen je fant od fare. Medtem se partija na vso moč trudi, da bi vzdržala glasno govorjenje, da bi se ne zdelo, kakor da posluša. Kaj sem že hotel reči? Aha že vem, fantje, in pri tem brcajo drug drugega pod mizo: tak znači, ti neroda, in povej kaj. —

Gospod Hansen se je naklonil k Stanku. »Bite,« je rekel e svojo trdo in počasno nemščino. »Poslali ste mi konjak. Zahvaljujem se vam vsem. Kaj mislite, ali naj... ga vse... nekaj... In je s prstom pokazal okrog mize. Aha, naročim!

»Tega ne,« je rekel Stanko. »Nein, nein. Tega ne smete.« Kako bi mu to bolje povedal, premišlja mrzlično; da bi partijo to užalilo, če bi ji hotel... dati nekakšno povračilo ali kaj. To bi ne bilo kakor med enakimi, gospod Hansen. In eploh, mar ne vidite, da vas imajo ti možaki radi? Nam je več, da ste prišli kar tako za partijo, — in ne zato da bi nam kaj plačali. Nein, nein. Tega nam ne smete storiti, gospod Hansen!

Stanko je tako dobro in jasno čutil, toda ni mogel tega ekupaj spraviti; nikakor se ni mogel spomniti na kako milejšo besedo, kakor Beleidigung. Es wäre für uns — kako bi se to reklo? Samo z glavo je zmajal in zrl na lesketajoči, dobrušni nos gospoda Hansena. »Nein, bitte nein,« je dahnil prošeče.

Le da je menda gospod Hansen čisto jasno razumel, ne da bi mu bilo treba povedati. Pokimal je in se zadovoljno namrdnil, da se mu je nos kar malo nagrbnil. »Gut, gut,« je priznal in potrkal Stanku z dvema prstoma na prsi. Stanko bi pri tej priči umrl od veselja in ponosa. Bog ve, ali so fantje videli?

Polotok Krim

Zanimiva dežela je ta Krim, pred katerim stoji že nemške čete. Meri 25.000 četvernih kilometrov in ima dvojni obraz. Kajti »ruska riviera«, kakor ga radi označujejo, je le južni del polotoka. Tam, kjer butajo valovi Črnega morja v nekdanjo poletno prestolnico ruskih carjev Livadijo in pa vzhodno ob vzhodu gorovja Jajla se spominja morje, gorovje in subtropsko rastlinstvo morda na sončno Italijo. Toda to je le opek pas, za katerim se že skrivajo široke stepe, ki po svoji brezkončnosti spominjajo ostalim ruskim stepam. Pa tudi na tej stepi se slika menja: na severu vidiš črno zemljo z rodovitnimi polji, potem pa slane stepe z neúžitno soljo.

Na polotoku vodi štiri kilometre široka ožina Perekop. Krim, »tatarski Herzonez«, je privlačeval že stare Grke. Večno prerivanje s Tatari je stalno vznemirjalo grški koloniji Panikapuram (Kerē) in Teodozijo. Tukaj je nastala pripovedka o Ifigeniji. Živeči pri napol divjem kralju Thoasu, ki se je po milosti bogov pozneje le smela povrniti v domovino. Pोजenje, ko je bilo življenje na otoku že bolj urejeno, so ga ščitili zidovi na Perekopu pred vpadi Skitov. Toda valovi preseljevanja narodov so vdrli preko perekopskih zidov. Tu so se ustavili Goti, pozneje Huni, Kasari, Kumani, Pečenegi in razne druge hord nomadov, dokler niso pridivljali z vzhoda Tatari in preplavili tudi to deželo.

Iz tistih časov je ohranil polotok svoje ime. »Krim« pomeni v tatarski trdnjavo in Krim je bil dokaj časa tatarska trdnjava. Vsa prejšnja krimska plemena so se stopila s Tatari, ki so prevzeli od svojih prednikov obdelovanje polja, vrtov, konjerejo in ovčjerejo. Takrat pa je po Grkih in Bizantincih zahod tretjič segel po Krimu. Genovski trgovci so prinesli v deželo bogastvo, Krim se je odccepil od kraljestva Zlate hord in se je šele l. 1745, ko mu je grozilo moskovsko gospodstvo, zatekel pod turško nadoblast. Bilo pa je že prepozno. Zalet, s katerim so se Turki zagnali na zahod, je bil takrat že v pojemanju in Peter I. Veliki je leta 1784 podvrnil Krim pod svojo nadoblast. Dobro je spoznal, da Rusija mora imeti dohod na morje, če se hoče nasloniti na zahod, ali če se hočemo moderno izraziti, potreboval je pomorsko oporišče Sebastopol.

Car Nikolaj I. je videl turško roko na izhodu iz Črnega morja. Hotel jo je odstraniti. Trepetek je bil ugoden. V Egiptu je bila horta zaposlena s skominami Mehmeda Alija po samostojnosti, v Evropi pa še ni bila pomirjena grška vstaja. Habsburžani so bili carju zopet hvaležni za pomoč pri revoluciji leta 1848, tako da je trenutek bil zanj res ugoden. Ni pa račun na Anglijo. Bliznji vzhod, vrata v Indijo, je moral ostati v rokah »bolnika ob Bosporju«. In tako je tekel Albion skupno s častilneplnim Napoleonom III., ki ga je žejalo po vojnih uspehih Napoleona I., Turkom na pomoč. S kakimi 15.000 možmi pehote in z ladjevjem so napadli ti zavezniki Sebastopol, pa so bili odbiti. Začelo se je obleganje od oktobra 1854 do septembra 1855,

ko so Rusi zapustili popolnoma porušeno mesto ter so se za nekaj kilometrov umaknili. Car Nikolaj je kmalu potem umrl, njegov naslednik pa se je v Parizu odpovedal nadaljnjim napadom na Turčijo.

Tudi v prvi svetovni vojni je bil Krim središče vojaških dogodkov. Od aprila do novembra 1918 je bil polotok trdno v nemških rokah. Leta 1920 se je preko Krima umaknil general Wrangel, ko je bil njegov upor brezuspešen. Krim pa je postal del Sovjetske zveze.

Operacija z zvočnikom

Človek bi komaj verjel: Navzle pomembnemu napredku kirurgije v zadnjih stoletjih, ko si upajo kirurgi podvzeti zelo velika in težka tveganja, je bilo do najnovejših časov zelo težko odstraniti iz človeškega telesa majhna tuja telesa, ki so prišla vanj, kakor šivane, drobci granat itd. V vojni kirurgiji nastanejo včasih nemale težave, če je treba odstraniti majhne in najmanjše drobce granat. Težava je v tem, ker majhni kovinski koščki ne ostanejo na istem mestu, temveč potujejo po telesu tako hitro, da mora zdravnik, ki je začel bolnika operirati in je našel njihovo mesto, čisto začetki iskati in operirati drugje, ker so od začetka operacije že spremenili prvotno lego. Videti jih je skoraj nemogoče zaradi neprestanega krvavenja in zato, ker mora operater skrbno paziti na žile in živece, jih obiti, kar zmešnjavo še poveča.

Uporaba röntgenskih žarkov, ki v medicini res mnogo pomenijo in so jo neverjetno dvignili, v takih primerih skoraj ni mogoča. Bolno mesto je tehnično skoraj nemogoče stalno obsevati, poleg tega pa majhni kovinski koščki tudi pri röntgenski razsvetljavi ne mečejo skoraj nobene sence in ostanejo nevidni kakor so bili prej. V tem nerazveseljenem položaju so se zdravniki spomnili fizike. Nož, ki se obda z magnetizmom in se naelektri, bo mogoče uspel...

In res, našel se je izhod. Že dolgo je znano, da kovinska telesa vplivajo na visokofrekventno magnetno polje, in sicer tem bolj, čim bližja so polju. Če bi se torej posrečilo v telesu skritim kovinskim koščkom približati tako magnetno polje, bi se dalo po reakcijah na polju vendar tudi spoznati, če se nahaja nož na pravi poti ali ne. To se je res posrečilo. V ta namen so uporabili dva visokofrekventna oddajnika. Če se giblje »iskajoči« oddajnik po telesu ranjenega, nastanejo v zvočniku različni glasovi, ako se mu oddajnik približuje ali oddaljuje. Vsak vbojčlj, ki ga naredi zdravnik in se z njim približa kovini, povzroči povišanje glasu v zvočniku, tako da bi zdravnik lahko tako rekoč z zavezanimi očmi operiral.

Dosedanje izkušnje pravijo, da se je novi način dobro obnesel. Četudi je včasih čut zdravnika varal in ga zavedel, glas v zvočniku je imel vedno prav.

Dolarske hijene

»Bežite no, seveda razumete!« pravi stric Paddy. Preden se že Smith zave, ga je že stric Paddy prijel pod roko. Tako ga vodi s seboj na rob hodnika. »Imam še nekaj opravkov, ki vas prav gotovo ne bodo zanimali... Potem bom pa šel domov! Saj veste kam, v hišo svojega nečaka. Za vas bo najboljši, če se odpeljete kar naravnost tja. Zakaj bi kolovratili z menoj po mestu!«

»Toda prosim vas...«
»Da, da! Nikar se ne trudite!« Stric Paddy se zadovoljno smeje in pomežikuje Smithu. »Morda vendar ne bova drug drugemu pripovedovala pravilje!«

Stric Paddy pomaha avtoizvoščku, ki vozi prazen mimo. Šofer ustavi avtomobil pred njima in odpre vrata. Stric Paddy potisne Rackleyevega agenta Smitha v avto. Ta misli, da se bo stric Paddy peljal z njim. Stric Paddy pa, ne bodi len, zaloputne vrata in zavpije šoferju: »Peljite hitro gospoda pred palačo Južne unije!« Avto potegne, stric Paddy pa kriči za Smithom: »Lepo pozdravite vašega Rackleya in mu povejte, da sem medtem že odšel domov.«

Smith hoče seveda takoj skočiti iz avtomobila, toda avto je medtem že med drugimi avtomobili na cesti. Preden se posreči Smithu, da dopeve šoferju, naj vendar takoj ustavi, da bo izstopil, mine precej časa. Šele, ko mu stisne srebrn dolar v roko, šofer takoj uboga. Smith hiti nazaj na mesto, kjer je ostal stric Paddy, toda tega ni več. Izgubil se je v gneči na Broadwayu.

Stric Paddy seveda ni čakal, da bi ga Smith zopet našel. Kakor hitro je mogel, je skočil na počasni mimo vozeč avtobus, ki je vozil prav v nasprotni smeri. Ostal je del časa na avtobusu

in ko je minilo že več postaj, je izstopil. Takoj si je priklikal avtoizvoščka in dvajset minut kasneje je že pred veliko palačo Mortonovih.

Tukaj bo treba napraviti še zadnjo važno potezo. Stricu Paddyju se dozdeva, da ga ta nova igra kar dobro zabava. Ko premišljuje vso to noro zgodbo, se ne more dovolj načuditi Palmerju, na katerega je pravzaprav jezen. Vendar priznava hkrati Palmerju, da je bil izredno spreten in da je Rackleya ugnal z njegovim lastnim orožjem. Stric Paddy dobro razume, da mora storiti vse, kar se le da, če hoče rešiti Grillovo družbo pred Rackleyem. Toda, kako dolgo bo treba vleči vse skupaj za nos? Sam o tem nima pojma, zaveda se le nečesa: preložit je treba poroko, ne da bi kdorkoli zaslužil pravi vzrok. Prav zato pa si je izmisli Jonnyjevo bolezen.

Ko pride sluga strica Paddyja v veliko sprejemnico, se mu že na zunaj vidi, da ga tare težka skrbi. Harley Morton prihihi po stopnicah iz prvega nadstropja in ga veselo pozdravi. Takoj ga povabi, naj gre z njim pogledat, kako se dokončavajo priprave za poroko v vseh prostorih obsežne palače. Seveda ne uide Mortonu, da je stric Paddy zaskrbljen in da prinaša neprijetno novico. Zato ga vpraša:

»Ljubi gospod Mees, zakaj ste pa tako resni? Kaj pa se je zgodilo?«

Stric Paddy se nerodno izmika. »No, zgodilo se ni nič... Ali ne bi bilo boljše, če bi šla gori. Saj je vaša hčerka najbrž doma?«

»Da, da! Seveda, toda...«

»Potem bo najboljši, če pokličete gospodično Gizelo. Potem bom kar obema povedal, kaj se je zgodilo!« Stric Paddy koraka z Mortonom naprej po stopnicah in molči. Morton ga še enkrat ustavi, pogleda mu resno v lice, vendar ne more uganiti, kaj naj bi privedlo strica Paddyja. Zato ga s skrbjo vpraša:

»Čujte, gospod Mees, če je zadeva zelo resna, potem je prav, če jo zveš najprej jaz sam... Potem bom pa povedal še Gizeli, saj...«

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16, 19, ur, ob nedeljah in
oraznikih na ob 10-30, 15, 17, in 19. ur

Zgodba, ki jo je ovekovodil mojster G. Puccini v
svoji nesmrtni operi

TOSCA

Film o tragični ljubezni krasne pevke Tosce in
mladega slikarja Cavaradossija

KINO UNION TEL. 22-21

Monumentalni velofilm o znameniti vstaji in ju-
naški borbi Burav za svobodo

OHM KRÜGER

Gisela Uhlen, Emil Jannings, Gustav Gründgens.
Film je na letošnji mednarodni razstavi v Be-
netkah prejel prvo nagrado

KINO MATICA TEL. 22-41

Boris Karloff

FRANKENSTEIN

Jay Wray — Ralf Bellamy

V SLUŽBI SMRTI

Samo se danes!

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Za dobro voljo

»Ljubezen pač najlepše preganja dolgačas,« pravi Ivan. — »Dokler se dolgačas ne maščuje in ne prežene ljubezni,« nadaljuje Ivica.

»To si morala biti prijetno presenečena, Rezi, ko te je doktor Strahopetec poprosil za roko!« — »Da, čeprav sem najprej mislila, da mi hoče le potipati žilo.«

»No dečko, po koliko pa so psički?«
»Ta stane sto lir, oni tamle pa sto lir in pol.«
»Toda saj sta vendar oba enaka! Zakaj je oni za pol lire dražji?«
»Požrl je novce pa 50 centesimov.«

Po dolgem trpljenju je dne 22. oktobra t. l. izročil svojo dušo v roke Stvarniku moj dragi brat, gospod

zlatomašnik Rihar Leopold

upokojeni neveljski župnik

Pogreb bo dne 24. oktobra ob 10 dopoldne na Zalah v Kamniku. - Gospodom duhovnim sobratom, prijateljem in znancom ga priporočam v memento in molitev.

Polhov Gradec, dne 23. oktobra 1941.

Matej Rihar, župnik in dekan kamniški - brat.

CORA

TORINO 1865

AMARO CORA

s sodavico:
najboljši aperitiv
sam, brez sodavice:
zelo učinkovito za dobro prebavo.

col selz
otimo aperitivo
licio
efficace digestivo

Prodamo

Podgane

zanesljivo uniči inž. Prez-
jevo »Mikrotan«. Ljubljana,
na, Wolfova 3, tel. 34-73.

Objave

Pozor!

Nagradni dobil, kdor mi
sporoči, kje je staro ko-
lo, rdeče, z otroškim se-
dežem, balanca črna, črn
prilježnik. - Sporočiti v
delavnico, Cankarjevo na-
brežje 23, Ljubljana.

Kupimo

Želod

kupim vsako količino po
150 lir za 100 kg, franko
vagon. Takošnje ponudbe
upravi »Slovenca« pod:
»150 zeloda« št. 12166. k

Konjsko seno

prvovrstno, in SLAMO,
kupi - tudi zamenja -
Susnik, železnica, Ljub-
ljana, Zaloška cesta, k